

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2017 M. SAUSIO 1 D. – 2017 M. GRUODŽIO 31 D.

Svarbi pastaba: Prieš supažindindami su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo Teismų praktikos departamento parengta Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos apžvalga, jos autoriai nori atkreipti skaitytojų dėmesį į tai, kad šiame dokumente yra pateikiamos neoficialios Europos Žmogaus Teisių Teismo procesinių sprendimų santraukos, kurios Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nesaisto. Šis dokumentas yra tik informacinio pobūdžio, be kita ko, parengtas remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo informaciniais pranešimais. Taip pat norime atkreipti dėmesį į tai, kad pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, kolegijos sprendimas tampa galutiniu: a) šalims paskelbus, kad jos neprašo perduoti bylos svarstyti Didžiajai Kolegijai; ar b) praėjus trimis mėnesiams nuo sprendimo datos, jei nebuvo prašymo perduoti bylą svarstyti Didžiajai Kolegijai; ar c) Didžiosios Kolegijos teisėjų komisijai atmetus prašymą pagal 43 straipsnį. Pagal to paties straipsnio 1 dalį Didžiosios Kolegijos sprendimas yra galutinis.

Atsižvelgiant į tai, kad oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti Europos Žmogaus Teisių Teismo interneto svetainėje www.echr.coe.int, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nepisiima atsakomybės už atliktą vertimą ir parengtos santraukos išsamumą.

Apžvalgoje naudojami pagrindiniai sutrumpinimai:

EŽTT, Teismas – Europos Žmogaus Teisių Teismas

Konvencija – Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

Svarbos lygiai – Europos Žmogaus Teisių Teismo nagrinėjamos bylos yra skirstomos į keturias kategorijas:

Skelbta Rinkinyje – ypatingos svarbos sprendimai, kurie skelbiami oficialiuosiuose Teismo praktikos rinkiniuose (*Reports of Judgments and Decisions*).

1 = *Didelė svarba*: sprendimai, kurie reikšmingai prisideda prie Teismo praktikos plėtojimo, aiškinimo ar keitimo.

2 = *Vidutinė svarba*: sprendimai, kurie nors ir reikšmingai praktikos nepakeičia, tačiau nėra susiję vien tik su nusistovėjusios praktikos laikymusi.

3 = *Mažesnė svarba*: sprendimai, pasižymintys mažesne teisine reikšme t. y. sprendimai, kuriuose paprasčiausiai laikomasi nusistovėjusios teismo praktikos ir kt.

TEISĖ Į LAISVĘ IR SAUGUMĄ (5 straipsnis)	5
Muzamba Oyaw prieš Belgiją	5
Dėl nelegalaus migranto sulaikymo dviem mėnesiams, nepaisant jo partnerės nėštumo.....	5
TEISĖ Į TEISINGĄ BYLOS NAGRINĖJIMĄ (6 straipsnis).....	6
Chap Ltd prieš Armėniją	6
Dėl įsakymo sumokėti mokesstinę baudą ir papildomus mokesčius remiantis nedalyvaujančių liudytojų parodomais.....	6
Ivanova ir Ivashova prieš Rusiją	7
Dėl apeliacijos atmetimo praleidus terminą nepaisant to, kad sprendimą apeliančė gavo pavėluotai.....	7
Regner prieš Čekijos Respubliką.....	8
Dėl priegos prie įslaptintos informacijos, esančios lemiamais įrodymais teisiniame procese, nesuteikimo.....	8
TEISĖ Į PRIVATAUS IR ŠEIMOS GYVENIMO GERBIMĄ (8 straipsnis)	9
A.P., Garçon ir Nicot prieš Prancūziją.....	10
Dėl teisinių reikalavimų transseksualių asmenų civilinės būklės ištaisymui	10
Polyakova ir kt. prieš Rusiją.....	12
Dėl kalinių perkėlimo į tolimas bausmės vykdymo vietas, neatsižvelgiant į poveikį šeimos gyvenimui .	12
Bărbulescu prieš Rumuniją.....	13
<i>Dėl darbuotojo naudojimosi internetu darbo vietoje stebėjimo ir surinktų duomenų naudojimo pateisinant jo atleidimą</i>	<i>13</i>
Orlandi ir kiti prieš Italiją	15
<i>Dėl atsisakymo registruoti tos pačios lyties santuokas, sudarytas užsienyje.....</i>	<i>15</i>
Ratzenböck ir Seydl prieš Austriją	17
<i>Dėl atsisakymo leisti skirtingų lyčių porai sudaryti registruotą partnerystę, kurią sudaryti leidžiama išskirtinai tik tos pačios lyties poroms</i>	<i>17</i>
Lebois prieš Bulgariją	18
<i>Dėl nepagrįstų užsieniečio teisės būti lankomam ir naudotis telefonu per ikiteisminį suėmimą ribojimų</i>	<i>18</i>
Antović ir Mirković prieš Juodkalniją.....	19
<i>Dėl neteisėto stebėjimo vaizdo kameromis universiteto auditorijose.....</i>	<i>19</i>
Anchev prieš Bulgariją	20
<i>Dėl viešas pareigas užimančių asmenų, bendradarbiavusių su komunistiniu režimu, pavišinimo remiantis buvusių slaptųjų tarnybų įrašais</i>	<i>20</i>
MINTIES, SAŽINĖS IR RELIGIJOS LAISVĖ (9 straipsnis)	21
Metodiev ir kiti prieš Bulgariją	21

Dėl atsisakymo įregistruoti religinę bendruomenę dėl to, kad jos įstatuose nebuvo tiksliai apibūdintas bendruomenės tikėjimas ir apeigos	21
Boudelal prieš Prancūziją	22
Dėl užsieniečio prašymo suteikti pilietybę atmetimo, įvertinus jo lojalumą valstybei	22
SAVIRAIŠKOS LAISVĖ (10 straipsnis)	23
Kapsis ir Danikas prieš Graikiją	23
Dėl civilinės atsakomybės už laikraščio straipsnį, kuriame viešas pareigas užimantis asmuo apibūdintas kaip „visiškai nežinomas“	23
Orlovskaya Iskra prieš Rusiją	24
Dėl laikraščio laisvės skleisti informaciją per rinkimų kampaniją ribojimo	24
SUSIRINKIMŲ IR ASOCIACIJOS LAISVĖ (11 straipsnis)	25
Lashmankin ir kt. prieš Rusiją	26
Dėl savavališko ir diskriminacinio pobūdžio valstybės institucijų teisės siūlyti viešų renginių vietą, laiką ar pobūdį	26
DISKRIMINACIJOS UŽDRAUDIMAS (14 straipsnis)	28
Saumier prieš Prancūziją	28
Dėl atlyginamos žalos dydžio skirtumo, priklausomai nuo to, sužalojimas ar liga buvo sukelta darbdavio neatsargumo ar trečiojo asmens	28
NUOSAVYBĖS APSAUGA (Pirmojo Protokolo 1 straipsnis)	29
Krajnc prieš Slovėniją	29
Dėl neįgalumo išmokos sumažinimo po to, kai buvo nustatytas dar didesnis nedarbingumo laipsnis ...	29
Kristiana LTD prieš Lietuvą	30
Dėl nuosavybės teisių apribojimo valstybės institucijoms atsisakant išduoti dokumentus, suteikiančius teisę pareiškėjui rekonstruoti ginčo pastatus ar atlikti jų kapitalinį remontą, bei institucijoms nepriimant sprendimo dėl pastatų nugriovimo termino ir kompensacijos už tai	30
TEISINGAS ATLYGINIMAS (41 straipsnis)	32
Nagmetov prieš Rusiją	32
Dėl neturtinės žalos priteisimo, kai nėra tinkamai pateiktas prašymas ją priteisti	32

TEISĖ Į LAISVĘ IR SAUGUMĄ (5 straipsnis)**Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. vasario 28 d. sprendimas byloje
Muzamba Oyaw prieš Belgiją
(pareiškimo Nr. 23707/15, svarbos lygis – 2)**

Dėl nelegalaus migranto sulaikymo dviem mėnesiams, nepaisant jo partnerės nėštumo

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas, Kongo pilietis, buvo sulaikytas nelegalių migrantų laikymo centre, kai jo partnerė, Belgijos pilietė, buvo maždaug septynis mėnesius nėščia ir turėjo sveikatos problemų.

Pareiškėjas teigė, kad jo sulaikymas buvo neteisėtas ir savavališkas. Jis taip pat teigė, kad jo administracinis sulaikymas, siekiant jį išsiųsti, pažeidė teisę į pagarbą jo šeimos ir privačiam gyvenimui.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

5 straipsnio 1 dalies f punktas: Nors Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies f punktas, nereikalauja, kad sulaikymas būtų pagrįstai reikalingas, jo būtinumo testas gali būti privalomas pagal nacionalinius įstatymus, patenkančius į šios nuostatos veikimo sritį, kaip nustatyta Belgijos teisėje, kuri įgyvendina Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/115/EB („Gražinimo direktyva“).

2014 m. rugpjūtį Užsieniečių tarnyba nurodė, kad pareiškėjo sulaikymo priežastys yra jo neteisėtas buvimas valstybėje, tai, kad jis neturi reikiamų dokumentų ir jo nepaklusimas ankstesniam išsiuntimo įsakymui. Kadangi Užsieniečių tarnyba nežinojo apie sudėtingą pareiškėjo šeimos situaciją, kai jis buvo sulaikytas, ji negali būti kritikuojama dėl to, kad tuo metu ignoravo tą situaciją. Vis dėlto specifinės aplinkybės neužkirto kelio kompetentingiems teismams išnagrinėti šį atvejį, net jei toks nagrinėjimas tebuvo sulaikymo teisėtumo peržiūrėjimas, atsižvelgiant į Teismo praktikos reikalavimus dėl Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies f punkto ir į pareiškėjo ypatingą situaciją.

Įvertinus pareiškėjo asmeninę situaciją, buvo priimtas nacionalinio teismo sprendimas jį paleisti iš sulaikymo 2014 m. rugsėjį. Nors valstybei pateikus apeliaciją Apeliacinis teismas vėliau priėmė įsakymą dėl pareiškėjo sulaikymo tęsimo, jis taip pat apsvarstė pareiškėjo šeimos situaciją, ir sąlygas, pateisinančias pareiškėjo šeimos gyvenimo ribojimą pagal Konvencijos 8 straipsnio 2 dalį, jei toks ribojimas būtų nustatytas. Apeliacinis teismas nusprendė, kad ginčijamas ribojimas buvo nustatytas Užsieniečių įstatyme, siekė tikslo kontroliuoti užsieniečių patekimą į Belgijos teritoriją ir gyvenimą joje, ir buvo būtinas, kadangi buvo rimtų priežasčių tikėti, kad pareiškėjas nepaklus išsiuntimo įsakymui, kuris jam buvo įteiktas. Apeliacinis teismas aiškiai nurodė, kad alternatyvios priemonės buvo neveiksmingos, kaip liudijo tas faktas, kad anksčiau pareiškėjui buvo įteikti daugelis išsiuntimo įsakymų ir kad posėdžio metu jis patvirtino savo norą likti Belgijoje ir negrįžti į Kongą. Taigi kompetentingi teismai tinkamai įvertino pareiškėjo sulaikymo būtinybę, kaip tai buvo reikalaujama pagal nacionalinę teisę.

2014 m. spalio mėn. sulaikymo įsakymas atitiko Užsieniečių įstatymo nuostatas ir buvo glaudžiai susijęs su sulaikymo pagrindais, t. y. pareiškėjo išsiuntimo procedūra. Užsieniečių tarnyba su visu būtinu kruopštumu ėmėsi visų reikiamų veiksmų, kad užtikrintų pareiškėjo išsiuntimą.

Galiausiai, bendra pareiškėjo sulaikymo trukmė nebuvo pernelyg ilga. Sulaikymas truko 2 mėnesius ir 19 dienų. Pareiškėjas buvo paleistas 2014 m. lapkritį, dar likus daug laiko iki įstatyme nustatyto termino pabaigos. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, Teismas nusprendė, kad pareiškėjo sulaikymas buvo „teisėtas“ Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies f punkto prasme.

Išvada: pareiškimas šioje dalyje pripažintas nepriimtiniu (akivaizdžiai nepagrįstu).

8 straipsnis: Belgijos institucijos, paleisdamos pareiškėją tą dieną, kai jo partnerė pagimdė, *a posteriori* implicitiškai pripažino, kad pareiškėjas, jo partnerė ir jų vaikas turi bendrą šeimos gyvenimą. Tai,

kad pareiškėjas buvo suimtas nelegalių migrantų sulaikymo centre, taip atskiriant jį nuo jo partnerės, kol ji laukėsi jo vaiko, gali būti laikoma pareiškėjo veiksmingo šeimos gyvenimo ribojimu, kuris buvo nustatytas įstatyme ir siekė teisėto tikslo užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams.

Belgijos institucijos galėjo pagrįstai manyti, kad pareiškėjas bandys išvengti jų kontrolės, tad jo sulaikymas siekiant išsiųsti atrodė pateisinamas svarbaus visuomenės poreikio apsauga. Be to, nacionaliniai teismai svarstė įvairias sulaikymo alternatyvas.

Pareiškėjo šeimos gyvenimas buvo kuriamas tuo metu, kai jis žinojo, kad jo imigracijos situacija galėjo destabilizuoti jo šeimos gyvenimą Belgijoje. Be to, jo šeimos gyvenimas buvo detaliam išnagrinėtas Užsieniečių bylinėjimosi taryboje, kur nebuvo parodytas joks savavališkumas ar akivaizdžiai nepagrįstas vertinimas. Pareiškėjo partnerei buvo suteiktas medicininis aprūpinimas ir ji galėjo palaikyti ryšį su juo jo sulaikymo metu. Galiausiai, pareiškėjo sulaikymas iš viso truko 2 mėnesius ir 19 dienų, neviršydamas įstatyme nustatyto termino, ir pareiškėjas buvo paleistas tą dieną, kai jo partnerė pagimdė.

Atsižvelgiant į visas išdėstytas aplinkybes, ginčijamas sulaikymas nebuvo neproporcingas ir Belgijos institucijos negalėjo būti kaltinamos nenustačiusios teisingos pusiausvyros tarp konkuruojančių interesų, kai sulaikė pareiškėją siekdamas jį išsiųsti.

Išvada: pareiškimas nepriimtinas (akivaizdžiai nepagrįstas).

[Prieiga internete](#)

TEISĖ Į TEISINGĄ BYLOS NAGRINĖJIMĄ (6 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. gegužės 4 d. sprendimas byloje

Chap Ltd prieš Armėniją

(pareiškimo Nr. 15485/09, svarbos lygis – 3)

Dėl įsakymo sumokėti mokestinę baudą ir papildomus mokesčius remiantis nedalyvaujančių liudytojų parodymais

Faktinės aplinkybės

Pareiškėja buvo licencijuota televizijos transliuotoja. 2007 m. mokesčių inspekcija priėmė sprendimą, kuriame nustatė, kad ši įmonė nepranešė apie visas savo mokesčines prievoles, nuslėpdama pajamas iš reklamos. Mokesčių inspekcija rėmėsi *inter alia* dokumentais, kurių ji prašė iš Nacionalinės televizijos ir radijo komisijos (NTRC) vadovo, ir liudytojų parodymais, kurie teigė, kad jiems nebuvo išrašytos sąskaitos faktūros už mokėjimus, kuriuos jie atliko užsakydami reklamą toje televizijos stotyje. Administracinis teismas vėliau nurodė pareiškėjai sumokėti nesumokėtus mokesčius, 60 % baudą ir papildomus mokesčius už tai, kad buvo sumokėta pavėluotai. Europos Žmogaus Teisių Teisme pareiškėja, remdamasi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi ir 3 dalies d punktu, skundėsi, kad administracinis teismas nesuteikė galimybės apklausti NTRC vadovą ar kitus liudytojus teisme.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Pareiškėjai buvo skirtos didelės sankcijos – baudos ir papildomi mokesčiai, kurie sudarė daugiau nei 60 % nesumokėtų mokesčių sumos. Taigi buvo taikytina Konvencijos 6 straipsnio dalis, susijusi su garantijomis baudžiamajame procese. Nors 6 straipsnio garantijos mokesčių sankcijų kontekste kai kuriais atvejais gali būti taikomos kitaip nei grynojoje baudžiamojoje teisėje, nagrinėjamu atveju pareiškėja ginčijo faktines aplinkybes, mokesčių inspekcijos nustatytas pagal liudytojų parodymus, kurie nebuvo paremti jokiais dokumentais.

Europos Žmogaus Teisių Teismas konstatavo, kad NTRC vadovas buvo liudytojas, kurio atžvilgiu buvo taikytinos Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies ir 3 dalies d punkto garantijos, nepaisant to, kad jis nepateikė jokių žodinių ar rašytinių parodymų dėl įmonės ir pateikė susijusius dokumentus pagal savo pareigas. Tai, kad jis nepateikė jokių parodymų prieš įmonę, nagrinėjamu atveju nebuvo aktualu. Svarbu buvo tai, kad mokesčių inspekcija ir teismai kaip įrodymus naudojo informaciją, buvusią jo pateiktuose dokumentuose.

Nesvarstydamas, ar buvo svarbių priežasčių, dėl kurių liudytojai neatvyko, administracinis teismas atsisakė tenkinti pareiškėjos prašymą iškviesti liudytojus, kadangi nusprendė, kad jų parodymai nėra svarbūs. Vis dėlto dokumentai, pateikti vieno iš liudytojų (NTRC vadovo), ir kitų liudytojų parodymai buvo priimti kaip įrodymai prieš pareiškėją ir, nors nebuvo vieninteliai įrodymai prieš ją, galėjo būti laikomi lemiančiais sprendžiant dėl mokestinių sankcijų. EŽTT pažymėjo, kad nebuvo jokių procesinių saugiklių, kurie kompensuotų pareiškėjai sudarytas kliūtis dėl to, jog ji negalėjo apklausti šių liudytojų. Taigi pareiškėjos teisė apklausti liudytojus procese prieš ją buvo nepagrįstai apribota.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: priteistas 2 400 EUR neturtinės žalos atlyginimas, prašymas atlyginti turtinę žalą atmestas.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. sausio 16 d. sprendimas byloje
Ivanova ir Ivashova prieš Rusiją
(pareiškimo Nr. 797/14, 67755/14, svarbos lygis – 2)

Dėl apeliacijos atmetimo praleidus terminą nepaisant to, kad sprendimą apeliante gavo pavėluotai

Faktinės aplinkybės

Pareiškėja siekė paduoti apeliacinį skundą dėl apygardos teismo sprendimo. Nacionalinėje teisėje nustatytas terminas apeliacijai pateikti, skaičiuojamas nuo teismo sprendimo paskelbimo dienos, buvo vienas mėnuo. Pirmosios instancijos teismo sprendimo skelbimo posėdžio metu buvo perskaityta tik sprendimo rezoliucinė dalis. Pareiškėja keletą kartų atvyko į teismo raštinę, taip pat pateikė rašytinius prašymus, siekdama gauti visą teismo sprendimo tekstą. Jos pirmųjų vizitų metu sprendimo tekstas dar nebuvo įtrauktas į bylą. Vėliau, pasak pareiškėjos, teismo raštinėje jai buvo atsisakyta išduoti teismo sprendimo kopiją remiantis tuo, kad ji jau buvo išsiųsta paštu. Tačiau sprendimo kopiją paštu pareiškėja gavo per vėlai, kad galėtų pateikti argumentuotą apeliacinį skundą. Nepaisant to, pareiškėja per apeliacijos pateikimo terminą pateikė bendro pobūdžio apeliaciją, kurioje nurodė, kad vis dar nebuvo informuota apie teismo sprendimo motyvus, ir kurią vėliau, gavusi sprendimo kopiją, papildė, bet apeliacija buvo atmesta.

Pareiškėja kreipėsi į Europos Žmogaus Teisių Teismą, teigdama, kad apeliacinio skundo atmetimo pagrindas – termino pateikti apeliaciniam skundui praleidimas – buvo nepagrįstas ir dėl to buvo pažeista jos teisė kreiptis į teismą.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį apeliacijos teisės įgyvendinimas yra iš tikrųjų įmanomas tik nuo momento, kai suinteresuotas asmuo gali tinkamai susipažinti su atitinkamo sprendimo išsamia versija.

Dėl viso teismo sprendimo kopijos išsiuntimo paštu Teismas pažymėjo, kad nacionalinių teismų naudoti metodai siunčiant sprendimus neleidžia Teismui patikrinti sprendimo gavimo datos. Tačiau pareiškėja pateikė dokumentą, patvirtinantį siuntos vėlavimą. Ši siuntos gavimo data taip pat buvo patvirtinta apeliacinio teismo. Neegzistuojant sistemai, kuri praneštų šalims, kada galima susipažinti su visu sprendimo tekstu, Teismas nusprendė, kad pareiškėja ėmėsi visų veiksmų, kad gautų visą sprendimo tekstą ir apeliacinį skundą pateiktų per nustatytą terminą.

Teismas pažymėjo, jog pareiškėjos apeliacinio skundo atmetimas dėl to, kad buvo praleistas terminas, buvo nelankstaus nacionalinės teisės aiškinimo pasekmė, o pareiškėjai buvo nustatyta pareiga, kurios ji negalėjo laikytis net ir būdama labai atsakinga ir kruopšti. Atsižvelgęs į pareiškėjai kilusių pasekmių rimtumą dėl to, kad ji praleido taip skaičiuotą terminą, Teismas nurodė, jog ginčijama priemonė nebuvo proporcinga siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ir tinkamą teisingumo įgyvendinimą.

Išvada: nustatytas Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimas.

41 straipsnis: valstybė įpareigota atlyginti 2 500 EUR neturtinės žalos.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. rugsėjo 19 d. didžiosios kolegijos sprendimas byloje
Regner prieš Čekijos Respubliką
(pareiškimo Nr. 35289/11, svarbos lygis – skelbta Rinkinyje)

Dėl prieigos prie įslaptintos informacijos, esančios lemiamais įrodymais teisminiame procese, nesuteikimo

Faktinės aplinkybės

2006 m. rugsėjį Nacionalinė saugumo agentūra nusprendė panaikinti leidimą dirbti su slapta informacija, kuris buvo išduotas pareiškėjui ir kuris leido jam užimti pirmojo gynybos viceministro pavaduotojo pareigas, tuo pagrindu, kad jis kelia grėsmę nacionaliniam saugumui. Vis dėlto sprendime nebuvo nurodyta, kuria įslaptinta informacija remiantis jis buvo priimtas, kadangi ši informacija buvo klasifikuota kaip „riboto naudojimo“ ir todėl negalėjo būti teisėtai atskleista pareiškėjui.

Pareiškėjui pateikus skundą, Agentūros direktorius patvirtino, kad grėsmė egzistuoja. Pareiškėjo teisminis skundas dėl sprendimo buvo atmestas municipaliniame teisme, kuriam Agentūra persiuntė ginčo dokumentus. Pareiškėjui ir jo teisininkui nebuvo leista su jais susipažinti. Vėlesni pareiškėjo skundai buvo nesėkmingi.

Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi, pareiškėjas skundėsi, kad administracinis procesas buvo neteisingas, kadangi jam nebuvo leista susipažinti su lemiamais įrodymais, kurie buvo klasifikuoti kaip konfidenciali informacija ir kuriuos atsakovas pateikė teismams.

2015 m. lapkričio 26 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo kolegija vienbalsiai nusprendė, kad nebuvo Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo, nustačiusi, kad sprendimų priėmimo procedūra kiek įmanoma atitiko rungtyniško proceso ir proceso šalių lygybės reikalavimus, bei joje buvo tinkami saugikliai, skirti pareiškėjo interesų apsaugai.

2016 m. gegužės 2 d. pareiškėjo prašymu byla buvo perduota didžiajai kolegijai.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies

a) *Taikymas.* Galimybė pareiškėjui eiti savo pareigas priklausė nuo leidimo susipažinti su įslaptinta informacija. Taigi dėl teisės dirbti su įslaptinta informacija panaikinimo buvo neįmanoma jam visa apimtimi atlikti savo pareigas, be to, tai neigiamai paveikė jo galimybę gauti kitas pareigas valstybės tarnyboje. Tokiomis aplinkybėmis ryšys tarp sprendimo panaikinti pareiškėjo leidimą dirbti su slapta informacija ir jo pareigų netekimo nebuvo silpnas ar tolimas. Taigi jis galėjo remtis teise kreiptis į teismą dėl to leidimo atėmimo teisėtumo.

Darbo santykiai tarp pareiškėjo ir Gynybos ministerijos buvo pagrįsti Darbo kodekso nuostatomis, tarp kurių nebuvo specifinių nuostatų, taikomų valstybės administracijoje atliekamoms funkcijoms, taigi tuo metu nebuvo valstybės tarnybos tradicine šio žodžio prasme, nustatančios valstybės tarnautojams pareigas ir teises, kitokias nei nustato bendroji teisė. Kadangi darbo ginčai yra susiję su civilinėmis teisėmis pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, sprendimas panaikinti pareiškėjo leidimą susipažinti su įslaptinta informacija ir vėlesnis procesas paveikė jo civilines teises.

Netgi darant prielaidą, kad pareiškėjas turi būti laikomas dirbęs valstybės tarnautoju, jis galėjo pateikti skundą administraciniams teismams, kad teismine tvarka būtų peržiūrėtas Agentūros sprendimas. Taigi šiuo atveju buvo taikoma Konvencijos 6 straipsnio civilinė dalis.

Atitinkamai, pareiškėjas gali teigti turintis aukos statusą Konvencijos 34 straipsnio tikslais.

b) *Esmė.* Remiantis Čekijos teisės reikalavimais, nustatytais teisiniam procesui, kurio metu yra skundžiamas sprendimas dėl atsisakymo išduoti leidimą susipažinti su įslaptinta informacija ar jo

panaikinimo, pareiškėjo pradėtas procesas bendrosios teisės taisyklių, garantuojančių teisingą teisimą, atžvilgiu buvo apribotas dviem būdais: pirma, įslaptinti dokumentai ir informacija nebuvo prieinama nei jam, nei jo teisininkui, ir, antra, tiek kiek sprendimas, panaikinantį leidimą dirbti su įslaptinta informacija, buvo paremtas tais dokumentais, sprendimo pagrindai jam nebuvo atskleisti.

Teismas atkreipė dėmesį į nacionaliniams teismams suteiktas teises. Jie turėjo neribotą prieigą prie visų įslaptintų dokumentų, kuriais Agentūra rėmėsi, grįsdama savo sprendimą; jie turėjo teisę detaliai išanalizuoti priežastis, dėl kurių Agentūra nurodė neatskleidžianti įslaptintų dokumentų; ir jie galėjo įsakyti paviešinti tuos dokumentus, kurie, jų nuomone, neturėjo būti įslaptinti. Jie taip pat galėjo įvertinti Agentūros sprendimo panaikinti leidimą susipažinti su slapta informacija esmę ir, prireikus, panaikinti savavališką sprendimą. Teismų jurisdikcija apėmė visus bylos faktus ir neapsiribojo pagrindais, kuriais rėmėsi pareiškėjas, kurį teisėjai iš klausė ir kuris taip pat turėjo galimybę pateikti savo argumentus raštu.

Nacionaliniai teismai tinkamai įgyvendino jiems suteiktus įgaliojimus tokio pobūdžio procese, kruopščiai išnagrinėdami tiek poreikį išsaugoti įslaptintų dokumentų konfidencialumą, tiek sprendimo panaikinti pareiškėjo leidimą susipažinti su įslaptinta informacija pagrįstumą, nurodydami savo sprendimų priežastis, atsižvelgiant į specifines šio atvejo aplinkybes.

Taigi Vyriausiasis administracinis teismas apsvartė, kad įslaptintų dokumentų atskleidimas turėtų tokį poveikį, jog būtų atskleisti slaptųjų tarnybų darbo metodai, informacijos šaltiniai, ar galėtų būti bandoma daryti įtaką galimiems liudytojams. Jis paaiškino, kad teisiškai nebuvo įmanoma nurodyti, kur būtų egzistuoja grėsmė saugumui ar nurodyti, kokios tiksliai aplinkybės slypi po išvada, kad egzistuoja grėsmė saugumui, kai priežastys ir svarstymai, dėl kurių priimtas Agentūros sprendimas, kyla išimtinai iš įslaptintos informacijos. Taigi nebuvo aplinkybių, kurios leistų teigti, kad ginčo dokumentų įslaptinimas buvo savavališkas ar kad juo buvo siekiama kitų tikslų nei nurodyti teisėti interesai.

Vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad iš įslaptintų dokumentų buvo vienareikšmiškai aišku, kad pareiškėjas nebetenkino įstatyme nustatytų sąlygų susipažinti su įslaptinta informacija. Jo elgesys kėlė grėsmę nacionaliniam saugumui.

Šiuo atžvilgiu 2011 m. kovą pareiškėjui buvo pateikti kaltinimai dėl dalyvavimo organizuotoje nusikalstamoje veikoje, bendrininkavimo piktnaudžiaujant viešaisiais įgaliojimais; prisidėjimo neteisėtai paveikiant viešųjų konkursų ir viešųjų pirkimų procedūras; ir bendrininkavimo pažeidžiant privalomas taisykles, taikomas ekonominiams santykiams. Suprantama, kad, egzistuojant tokiems įtarimams, institucijos nusprendė, jog yra būtina imtis staigių veiksmų, nelaukiant baudžiamojo proceso baigties, taip užkertant kelią įtarimų dėl atitinkamų asmenų atskleidimui ankstyvoje stadijoje, dėl ko kiltų rizika kliudyti baudžiamajam procesui.

Vis dėlto, būtų buvę pageidautina (tiek, kiek suderinama su konfidencialumo išsaugojimu ir tyrimų dėl pareiškėjo veiksmingumu) nacionalinėms institucijoms, ar bent jau Vyriausiajam administraciniam teismui nurodyti, kad ir sutrumpintai, savo vykdytos peržiūros apimtį ir kaltinimus pareiškėjui. Šiuo atžvilgiu Europos Žmogaus Teisių Teismas atkreipė dėmesį į teigiamą naują Vyriausiojo administracinio teismo praktiką.

Atsižvelgiant bendrai į visą procesą, ginčo pobūdį ir į nacionalinių institucijų turimą vertinimo laisvę, pareiškėjo teisių, kylančių iš rungtyniško proceso bei šalių lygybės principų, ribojimai, buvo kompensuoti tokiu būdu, kad teisinga pusiausvyra tarp šalių nebuvo paveikta tokiu mastu, kuris pažeistų pareiškėjo teisės į teisingą teisimą pačią esmę.

Išvada: nėra pažeidimo (dešimt balsų prieš septynis).

[Prieiga internete](#)

Taip pat žr. *Fitt prieš Jungtinę Karalystę* [DK], pareiškimo Nr. 29777/96, *Ternovskis prieš Latviją*, pareiškimo Nr. 33637/02, *Schatschaschwili prieš Vokietiją* [DK], pareiškimo Nr. 9154/10, ir *Miryana Petrova prieš Bulgariją*, pareiškimo Nr. 57148/08.

TEISĖ Į PRIVATAUS IR ŠEIMOS GYVENIMO GERBIMĄ (8 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. balandžio 6 d. sprendimas byloje

A.P., Garçon ir Nicot prieš Prancūziją
(pareiškimų Nr. 79885/12, 52471/13 and 52596/13, svarbos lygis – skelbta Rinkinyje)

Dėl teisinių reikalavimų transseksualių asmenų civilinės būklės ištaisymui

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai yra transseksualūs asmenys. 2007–2009 m. jie pateikė prašymus nacionaliniams teismams, kad būtų pakeisti įrašai jų gimimo liudijimuose, nurodantys jų lytį ir vardus. Teismai iš esmės atmetė jų prašymus tuo pagrindu, kad jie nepagrindė, jog jiems buvo suteiktas būtinas medicininis ir chirurginis gydymas, kad būtų negrįžtamai pakeista lytis.

Antrojo pareiškėjo atveju teismai taip pat nusprendė, kad nebuvo nustatyta, jog jis iš tikrųjų turėjo atitinkamą lyties tapatumo sutrikimą. Pirmojo pareiškėjo atveju teismas ypatingą svarbą suteikė tam faktui, kad jis atsisakė būti mediciniškai apžiūretas, kad būtų patvirtinta, jog lyties pakeitimo operacija jam iš tikrųjų buvo atlikta. Apžiūrą buvo nurodyta atlikti tuo pagrindu, kad jo pateikti įrodymai buvo nepakankami.

2012 m. ir 2013 m. Kasacinis teismas atmetė jų skundus dėl teisės. Europos Žmogaus Teisių Teisme pareiškėjai skundėsi, kad šios sąlygos (kurios kilo dėl tuo metu galiojusio įstatymo) pažeidė jų privatų gyvenimą ir buvo žeminančios.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

8 straipsnis: Teismas nusprendė, kad pareiškėjų skundai nagrinėtini atsižvelgiant į Vyriausybės pozityvias pareigas garantuoti pagarbą privačiam gyvenimui.

a) Sąlyga, kad išvaizdos pakeitimas būtų negrįžtamas (antrasis ir trečiasis pareiškėjai) – nepaisant apgailestautino dviprasmiškumo įstatymo formuluotėje (reikalavimo, kad būtų negrįžtamas „išvaizdos“ pokytis), Prancūzijos pozityviojoje teisėje transseksualių asmenų lyties tapatumo pripažinimas iš tikrųjų buvo priklausomas nuo sterilizacijos operacijos atlikimo ar nuo gydymo, kuris pagal savo pobūdį ir intensyvumą turėjo labai didelę sterilizacijos tikimybę.

(i) *Valstybės vertinimo laisvė* – nors tarp valstybių narių nebuvo sutarimo dėl sterilizacijos kriterijaus ir iš tikrųjų kilo klausimų dėl viešųjų interesų, remdamasis toliau išvardintais argumentais Teismas nusprendė, kad valstybė turėjo tik siaurą vertinimo laisvę šiuo klausimu:

- šių skundų esmė yra pagrindiniai asmens intymaus tapatumo, ir netgi jo egzistavimo aspektai: viena vertus, fizinio neliečiamumo (atsižvelgiant į tai, kad buvo kalbama apie sterilizaciją); ir kita vertus, seksualinio tapatumo;

- be to, 2009–2016 m. ginčijama sąlyga buvo panaikinta vienuolikos Susitariančiųjų Šalių pozityviojoje teisėje, įskaitant Prancūziją. Apie panašius pakeitimus buvo diskutuojama kitose valstybėse narėse. Tai rodė, kad pastaraisiais metais Europoje atsirado tendencija panaikinti šį kriterijų, remiantis transseksualumo supratimo pokyčiais;

- daugelis Europos ir tarptautinių organizacijų, kurios veikė žmogaus teisių apsaugos srityje, labai aiškiai pasisakė už tai, kad būtų panaikintas sterilizavimo kriterijus prieš priimant Kasacinio teismo sprendimus šiose bylose ar jų priėmimo metu.

(ii) *Konkuruojančių interesų pusiausvyra* – žinoma, civilinės būklės nekeičiamumo principo saugojimas, civilinės būklės patikimumo ir nuoseklumo garantavimas bei bendriau teisinio tikrumo užtikrinimas yra bendrojo intereso klausimai.

Vis dėlto Prancūzijos pozityvioji teisė tuo metu šiems asmenims pateikė neįmanomą dilemą: arba jiems prieš savo norą atliekama operacija arba gydymas, kurių dalis yra sterilizacija, ir taip jie turėtų atsisakyti savo teisės į pagarbą jų fiziniam neliečiamumui įgyvendinimo, arba jie turėtų atsisakyti savo lytinio tapatumo pripažinimo ir tos pačios teisės įgyvendinimo.

Teismo nuomone, transseksualių asmenų lytinio tapatumo pripažinimo sąsaja su prieš jų norus atliekama operacija ar gydymu, kurių dalis yra sterilizacija ar kurie tikriausiai turėtų tokį poveikį, prilygo sąlyginiam teisės į privatų gyvenimą, įtvirtintos Konvencijos 8 straipsnyje, įgyvendinimui, priklausomam nuo

atsisakymo visiškai įgyvendinti teisę į pagarbą asmens fiziniam neliečiamumui, kuri yra saugoma ne tik tos normos, bet ir Konvencijos 3 straipsnio.

Taigi teisinga pusiausvyra, kuri turėjo būti nustatyta tarp bendrojo intereso ir asmens interesų, nebuvo pasiekta.

Išvada: pažeidimas (šeši balsai prieš vieną).

41 straipsnis: pažeidimo nustatymas yra pakankamas neturtinės žalos atlyginimas.

b) Lyties tapatumo sutrikimo diagnozės sąlyga (antrasis pareiškėjas) – pareiškėjas teigė, kad transseksualumas nėra liga ir kad požiūris į lytinį tapatumą lyg jis kiltų iš psichologinio ar medicininio sutrikimo, buvo stigmatizuojantis. Tokį požiūrį taip pat išreiškė Nacionalinė patariamoji žmogaus teisių komisija (*Commission nationale consultative des droits de l'homme, CNCDH*).

(i) *Valstybės vertinimo laisvė* – nors buvo sprendžiama dėl svarbaus transseksualių asmenų tapatumo aspekto, kadangi buvo kalbama apie jų lytinio tapatumo pripažinimą, toliau išvardintos priežastys lėmė Teismo išvadą, kad Susitariančiosios Šalys išlaiko plačią vertinimo laisvę spręsdamos, ar nustatyti išankstinės psichologinės diagnozės sąlygą:

- tarp Susitariančiųjų Šalių, kuriose transseksualių asmenų lytinio tapatumo pripažinimas buvo įmanomas, egzistavo iš esmės vienodas požiūris šiuo klausimu;

- „transseksualumas“ buvo įtvirtintas Tarptautinės ligų klasifikacijos, išleistos Pasaulio sveikatos organizacijos (ICC-10; no. F64.0), 5 skyriuje apie „psichinius ir elgesio sutrikimus“;

- priešingai nei sterilizavimo sąlyga, pareiga gauti psichologinę diagnozę tiesiogiai neribojo asmens fizinio neliečiamumo;

- papildomai pažymėta, kad neatrodo, jog Europos ir tarptautinės žmogaus teisių skatinimo ir gynimo organizacijos užimtų tokią stiprią poziciją šiuo klausimu, kaip kad užėmė sterilizavimo sąlygos klausimu.

(ii) *Konkuruojančių interesų pasvėrimas* – Remiantis 2009 m. išsakytu Prancūzijos vyriausiosios sveikatos institucijos pozicija (*Haute autorité française de la santé*), reikalavimas, kad lyties tapatumo sutrikimas būtų diagnozuotas, buvo dalis požiūrio, žinomo kaip „diferencinė diagnostika“, ir buvo skirtas gydytojams prieš skiriant endokrininį ar chirurginį gydymą patvirtinti, kad paciento kančios nekilo dėl kitų priežasčių.

Šis konkretus reikalavimas buvo skirtas apsaugoti susijusių asmenų interesus, užtikrinant, kad jie nepradėtų lyties tapatumo pakeitimo proceso klaidingais pagrindais.

Be to, šiuo atveju pareiškėjo interesai iš dalies atitiko bendrąjį interesą, susijusį su civilinės būklės nekeičiamumo principo apsauga, civilinės būklės registro patikimumu ir nuoseklumu bei teisiniu tikrumu, atsižvelgiant į tai, kad šis reikalavimas taip pat padėjo užtikrinti įrašų dėl lyties civilinių būklių registre pakeitimų stabilumą.

Remdamasi ginčijama priežastimi kaip pagrindu atmesti pareiškėjo prašymą, valstybė, atsižvelgiant į plačią jos veiksmų vertinimo laisvę, rado teisingą pusiausvyrą tarp konkuruojančių interesų.

Išvada: nėra pažeidimo (vienbalsiai).

(c) *Pareiga atlikti medicininį patikrinimą* (pirmasis pareiškėjas) – pareiškėjas, kuris pasirinko lyties pakeitimo operaciją užsienyje, nacionaliniame teisme teigė, kad taip jis įgyvendino sąlygas, nustatytas materialiojoje teisėje, dėl jo civilinės būklės pakeitimo. Ginčijama eksperto išvada, kurios tikslas buvo patvirtinti, kad šis teiginys buvo teisingas, buvo paskirta teismui renkant įrodymus, o šioje srityje Teismas suteikė Susitariančiosioms Šalims labai plačią diskreciją.

Nebuvo priežasčių teigti, kad šis sprendimas buvo savavališkas. Civilinio proceso kodeksas suteikė teismams neribotą diskreciją skirti įrodymų rinkimo priemonės, įskaitant medicininės išvadas, kai jie neturėjo pakankamai įrodymų byloje, kad galėtų priimti sprendimą. Teismas nurodė konkrečias priežastis, dėl kurių jis sprendė, kad pateikti įrodymai yra nepakankami; dėl to jis paskyrė ekspertus, turinčius tris skirtingas, tačiau vienas kitą papildančias specializacijas, kuriems patikėjo šią labai specifinę užduotį.

Šie argumentai lėmė Teismo išvadą, kad net jei ši medicininė išvada implikavo genitalijų apžiūrą, ribojimo mastas yra didele apimtimi ribotas ir atitinka tikslą. Remdamasi ginčijama priežastimi kaip pagrindu atmesti pareiškėjo prašymą, valstybė rado teisingą pusiausvyrą tarp konkuruojančių interesų.

Išvada: pažeidimas nenustatytas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. kovo 7 d. sprendimas byloje
Polyakova ir kt. prieš Rusiją
(pareiškimo Nr. 35090/09, 35845/11, 45694/13, svarbos lygis – 2)

Dėl kalinių perkėlimo į tolimes bausmės vykdymo vietas, neatsižvelgiant į poveikį šeimos gyvenimui

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai (kaliniai ir jų šeimos nariai) skundėsi Europos Žmogaus Teisių Teismui dėl Rusijos federalinės baudžiamosios institucijos (FSIN) sprendimų dėl kalinių paskirstymo į bausmių vykdymo vietas, kurios buvo 2 000–8 000 km atstumu nuo jų šeimų namų. Jie tvirtino, kad buvo pažeistas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnis, nes jiems nebuvo suteikta galimybė išlaikyti šeimos ir socialinius ryšius kalinimo laikotarpiu atokiose bausmių vykdymo vietose.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas pažymėjo, kad, nors nubaudimas yra vienas iš įkalinimo tikslų, Europos baudžiamojoje politikoje yra pabrėžiama rehabilitacija. Remiantis Europos kalėjimų taisyklėmis, nacionalinės valdžios institucijos turi pareigą užkirsti kelią šeimos ryšių nutrūkimui ir suteikti kaliniams galimybę palaikyti pakankamai gerus ryšius su savo šeimomis, organizuodamos jų vizitus kuo dažniau ir kuo normalesnėmis aplinkybėmis. Valstybei palikta vertinimo laisvė, sprendžiant dėl leistino privataus ir šeimos gyvenimo ribojimo kalinių lankymo teisių reguliavimo srityje, yra siaurėjanti.

Tarp šalių nebuvo ginčo dėl to, kad pareiškėjų teisė į šeimos gyvenimo gerbimą buvo apribota. Pareiškėjai teigė, kad šis ribojimas nebuvo „pagal įstatymą“.

Teismas pabrėžė, jog net ir tuo atveju, kai geografinis atstumas tarp kalinio namų ir bausmių vykdymo įstaigos buvo toks pat dviejų kalinių atveju, jų giminių galimybės juos aplankyti gali būti radikaliai skirtingos. Nereikalaujama, kad nacionalinė teisė nustatytų atstumo tarp kalinio namų ir bausmės vykdymo įstaigos matą ar kad išsamiai išvardintų išimties iš bendros taikytinos taisyklės pagrindus, tačiau kad nacionalinės nuostatos turi leisti vykdomajai institucijai tinkamai įvertinti konkretaus kalinio ir jo(s) giminių individualią situaciją.

a) Pirminis paskyrimas į tolimą bausmės vykdymo įstaigą. Nacionalinės teisės normos nustatė bendrą Rusijos kalinių geografinio paskirstymo taisyklę, pagal kurią kaliniai turėtų būti priskiriami bausmės vykdymo įstaigai pagal jų gyvenamąją vietą arba pagal apkaltinamojo nuosprendžio paskelbimo vietą (bendra paskirstymo taisyklė). Įstatymai numatė automatišką bendrosios paskirstymo taisyklės išimtį tam tikroms kalinių kategorijoms (pvz., kaliniams, nuteistiems už tokius nusikaltimus kaip pagrobimas, prekyba žmonėmis sunkinančiomis aplinkybėmis ar teroristiniai išpuoliai), kuri suteikė teisę FSIN laisvai perkelti asmenį, priklausantį tokiai kategorijai, į bet kurią Rusijoje esančią bausmės vykdymo vietą, nepriklausomai nuo jo(s) gyvenamosios vietos ar apkaltinamojo nuosprendžio (paskelbimo) vietos. Nei nuteistasis, nei jo šeimos nariai negalėjo numatyti, kaip šios nuostatos bus taikomos. Teismo vertinimu, šios suteiktos diskrecijos apimtis nebuvo apibrėžta pakankamai aiškiai, kad asmeniui būtų suteikta tinkama apsauga nuo savavališko teisių ribojimo. Nebuvo jokių apsaugos mechanizmų, galinčių atsverti FSIN turimą plačią diskreciją ar mechanizmų, pagal kuriuos būtų pasveriami konkuruojantys asmens ir viešieji interesai bei įvertinamas atitinkamų asmenų teisių ribojimo proporcingumas.

Nors Konvencija nesuteikia kaliniams teisės pasirinkti jų sulaikymo vietą, valstybės turi siekti palaikyti ir skatinti kalinių ryšius su išoriniu pasauliu. Siekiant šio tikslo, nacionaliniai teisės aktai turėtų suteikti kaliniui (ar tam tikrais atvejais jo artimiesiems) realią galimybę pateikti nacionalinėms valdžios institucijoms priešastis, kodėl jis neturėtų būti paskirtas į konkrečią bausmės vykdymo vietą, kad būtų įvertintos visos aplinkybės Konvencijos 8 straipsnio reikalavimų šviesoje. Teismas akcentavo, kad vietos valdžios institucijos, prieš paskirdamos asmenį į tam tikrą bausmės vykdymo vietą, turėtų atlikti individualų kalinio padėties vertinimą.

b) *Perkėlimas į kitą vietą.* Pareiškėjai stengėsi pasiekti, kad kalinys būtų perkeltas į kitą bausmės vykdymo vietą, esančią arčiau atitinkamos šeimos namų. Tačiau taisyklėse buvo numatyta, kad kalinys turėtų visą kalinimo laikotarpį gyventi toje pačioje bausmės vykdymo vietoje. Ši taisyklė buvo taikoma neatsižvelgiant į tai, ar pradinis paskyrimas į bausmės vykdymo vietą buvo pagal bendrąją taisyklę, ar taikant išimtį. FSIN atsakymas į pareiškėjų prašymus parodė, kad kalinių individualios situacijos ir jų interesai siekiant išlaikyti šeimos ryšius vykdomųjų institucijų nebuvo laikomi pagrindu, pateisinančiu jų perkėlimą. FSIN agentūros atitinkamas nuostatas aiškino nenuosekliai, kas rodė, kad tai, kaip vykdomoji valdžia taikys įstatymą, buvo nenuspėjama.

c) *FSIN sprendimų teisminė peržiūra.* Atsižvelgiant į tęstinio kalinimo taisyklę, FSIN sprendimai dėl kalinių paskyrimo sukėlė ilgalaikes pasekmes. Vadinas, jei vėliau nebūtų priimtas kitoks sprendimas, FSIN sprendimo paskirti nuteistą į tolimą bausmės vykdymo įstaigą įtaka kalinio ir jo artimųjų šeimos gyvenimui būtų labai ilgalaikė, jei ne trunkanti visą gyvenimą. Ginčijamas pareiškėjų teisės į pagarbą šeimos gyvenimui ribojimas pagal savo pobūdį turėjo būti itin kruopščiai nagrinėjamas nepriklausomoje teisminėje institucijoje.

Pareiškėjai skundė FSIN sprendimus nacionaliniuose teismuose, tačiau jų argumentai, kad įkalinimas tolimoje bausmės vykdymo vietoje neigiamai paveikė jų šeimos ir socialinius ryšius, buvo atmesti kaip visiškai nereikšmingi. Nacionaliniai teismai neatsižvelgė į konkuruojančius interesus, kad būtų iš tikrųjų įvertintas ginčijamo ribojimo proporcingumas pagal kriterijus, nurodytus EŽTT praktikoje dėl Konvencijos 8 straipsnio taikymo.

d) *Išvada.* Rusijos vidaus teisės nuostatos nesuteikė tinkamos teisinės apsaugos nuo galimų piktnaudžiavimų kalinių geografinio paskirstymo srityje, o pareiškėjams nebuvo suteikta minimali apsauga, į kurią jie turėjo teisę demokratinėje, teisinėje valstybėje. Taigi atitinkamos nuostatos neatitiko įstatymo kokybės reikalavimo, todėl nebuvo būtina nagrinėti, ar buvo tenkinami kiti 8 straipsnio 2 dalies reikalavimai.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: valstybė įpareigota atlyginti nuo 652 iki 7 800 EUR neturtinės žalos kiekvienam pareiškėjui.

[Prieiga internete](#)

Taip pat žr. *Khodorkovskiy ir Lededev prieš Rusiją*, pareiškimų Nr. 11082/06 ir 13772/05.

Europos Žmogaus Teisių Teismo didžiosios kolegijos 2017 m. rugsėjo 5 d. sprendimas byloje
Bărbulescu prieš Rumuniją
(pareiškimo Nr. 61496/08, svarbos lygis – skelbta Rinkinyje)

Dėl darbuotojo naudojimosi internetu darbo vietoje stebėjimo ir surinktų duomenų naudojimo pateisinant jo atleidimą

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas buvo atleistas iš privačios įmonės dėl to, kad naudojosi įmonės interneto tinklu savo darbo valandomis, pažeisdamas vidaus taisykles, pagal kurias įmonės kompiuterių naudojimas asmeniniais tikslais buvo draudžiamas. Jo darbdavys tam tikrą laikotarpį stebėjo jo bendravimą *Yahoo Messenger* paskyroje, kurią jis buvo paprašytas susikurti tam, kad galėtų atsakinėti į klientų užklausas. Nacionaliniame procese pateikti įrašai rodė, kad jis susirašinėjo aiškiai privataus pobūdžio žinutėmis su kitais žmonėmis.

Europos Žmogaus Teisių Teisme pareiškėjas teigė, kad jo sutarties nutraukimas rėmėsi jo teisės į pagarbą privačiam gyvenimui ir susirašinėjimui pažeidimu, ir kad nacionaliniai teismai neapsaugojo šios teisės.

2015 m. sausio 12 d. sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismo kolegija nusprendė, kad nebuvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis. Kolegijos nuomone, nebuvo priešasčių spręsti, kad nacionalinės institucijos jų vertinimo laisvės ribose nenustatė teisingos pusiausvyros tarp pareiškėjo teisės į pagarbą jo

privačiam gyvenimui pagal 8 straipsnį ir jo darbdavio interesus. 2016 m. birželio 8 d. pareiškėjo prašymu byla buvo perduota didžiajai kolegijai.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

a) *Konvencijos 8 straipsnio taikymas.* Susirašinėjimas internetu realiu laiku, dėl kurio šiuo atveju kilo ginčas, buvo bendravimo forma, leidžianti asmenims gyventi privatų socialinį gyvenimą. Be to, „susirašinėjimo“ sąvoka apima pranešimų siuntimą ir gavimą net ir naudojantis darbdavio kompiuteriu. Pareiškėjas buvo neabejotinai informuotas apie draudimą asmeniniais tikslais naudotis internetu, kuris buvo įtvirtintas darbdavio vidaus taisyklėse. Vis dėlto, jis nebuvo iš anksto informuotas apie darbdavio vykdomo darbuotojų stebėjimo apimtį ir pobūdį ar apie galimybę, kad darbdavys gali turėti prieigą prie jo pranešimų turinio.

Diskutuotina, ar griežtos darbdavio taisyklės leido pareiškėjui pagrįstai tikėtis privatumo. Kad ir kaip bebūtų, darbdavio taisyklės negali sumažinti privataus socialinio gyvenimo darbo vietoje iki nulio. Pagarba privačiam gyvenimui ir susirašinėjimo privatumui turi egzistuoti, net jei ir gali būti apribota tiek kiek būtina.

Taigi pareiškėjo susirašinėjimas darbo vietoje patenka į „privataus gyvenimo“ ir „susirašinėjimo“ sąvokas, tad šiuo atveju taikytinas Konvencijos 8 straipsnis.

b) *Bylos esmė.* Atsižvelgiant į šio atvejo konkrečias aplinkybes, į išvadą dėl Konvencijos 8 straipsnio taikymo bei į tai, kad pareiškėjo teisė į pagarbą jo privačiam gyvenimui ir susirašinėjimui buvo apribota privataus darbdavio veiksmais, pareiškėjo skundas nagrinėtinas valstybės pozityvių pareigų požiūriu.

Nedaugelis Susitariančiųjų Šalių aiškiai reglamentuoja darbuotojų teisės į pagarbą jų privačiam gyvenimui ir susirašinėjimui darbo vietoje klausimą, todėl Susitariančiosioms Šalims turėtų būti suteikiama plati vertinimo laisvė, sprendžiant dėl poreikio įtvirtinti teisinį reglamentavimą, nustatantį sąlygas, kuriomis darbdavys gali priimti taisykles, reguliuojančias darbuotojų neprofesinio pobūdžio elektroninį ar kitą susirašinėjimą darbo vietoje.

Vis dėlto nuo savavališkų veiksmų saugančios proporcingumo ir procedūrinės garantijos yra esminės. Šiame kontekste nacionalinės institucijos turėtų atsižvelgti į toliau išvardintas aplinkybes kaip į svarbias: ar darbuotojas buvo informuotas apie galimybę, kad darbdavys gali imtis priemonių stebėti susirašinėjimą ir kitą bendravimą, ir apie tokių priemonių įgyvendinimą; darbdavio vykdomo stebėjimo apimtį ir įsibrovimo į darbuotojo privatumą laipsnį; ar darbdavys nurodė priežastis, kad pateisintų darbuotojo bendravimo stebėjimą; ar būtų buvę įmanoma naudoti stebėjimo sistemą, paremtą mažiau įsibraunančiais metodais ir priemonėmis nei tiesiogine prieiga prie darbuotojo bendravimo turinio; stebėjimo pasekmes darbuotojui, kuris yra stebimas; ar yra nustatyti pakankami saugikliai darbuotojui, ypač kai darbdavio stebėjimo veiksmai yra įsibraunančio pobūdžio. Galiausiai, nacionalinės institucijos turėtų užtikrinti, kad darbuotojai, kurių veiksmai buvo stebimi, turėtų prieigą prie teisinės gynybos priemonių teisminėje institucijoje su įgaliojimais nuspręsti, bent jau iš esmės, kaip pirmiau išdėstytų kriterijų buvo paisoma, ir ar ginčijamos priemonės buvo teisėtos.

Nacionaliniai teismai teisingai nustatė šiuo atveju pavojuje atsidūrusius interesus, eksplicitiškai pažymėdami pareiškėjo teisę į pagarbą jo privačiam gyvenimui, taip pat ir taikytinus būtinumo, tikslo nurodymo, skaidrumo, teisėtumo, proporcingumo ir saugumo principus, išdėstytus 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. Nacionaliniai teismai taip pat išnagrinėjo, ar drausminės procedūros buvo atliktos atsižvelgiant į rungtyniškumo principą ir ar pareiškėjui buvo suteikta galimybė pateikti savo argumentus.

Neatrodė, kad pareiškėjas buvo iš anksto informuotas apie jo darbdavio vykdomo stebėjimo apimtį ir pobūdį ar apie galimybę, kad darbdavys gali turėti prieigą prie jo žinučių turinio. Nacionaliniai teismai nenustatė, ar pareiškėjas buvo iš anksto informuotas apie galimybę, kad darbdavys gali imtis stebėjimo priemonių, ir apie tokių priemonių apimtį ar pobūdį. Kad būtų kvalifikuojamas kaip išankstinis informavimas, darbdavio perspėjimas turėjo būti pateiktas prieš pradėdant stebėjimo veiksmus, ypač kai jie taip pat apėmė prieigą prie darbuotojų bendravimo turinio.

Stebėjimo apimtį ir įsibrovimo į pareiškėjo privatumą laipsnio klausimas nebuvo nagrinėjamas nei vieno nacionalinio teismo, nors atrodo, kad darbdavys stebėjimo laikotarpiu įrašinėjo pareiškėjo

bendravimą realiuoju laiku, priėjo prie jo ir atspausdino jo turinį. Nacionaliniai teismai pakankamai neįvertino, ar buvo teisėtų priešasčių, kurios pateisintų pareiškėjo susirašinėjimo stebėjimą. Be to, nei apygardos teismas, nei Apeliacinis teismas pakankamai nenagrinėjo, ar darbdavio siekiamas tikslas galėjo būti pasiektas mažiau ribojančiomis priemonėmis nei prieiga prie pareiškėjo susirašinėjimo turinio.

Nei vienas teismas nevertino stebėjimo pasemių rimtumo ir vėlesnio drausminio proceso. Šiuo atžvilgiu pareiškėjui buvo skirta pati griežčiausia drausminė sankcija, t. y. atleidimas.

Nacionaliniai teismai nenustatė, ar, kai darbdavys pakvietė pareiškėją pasiaiškinti apie įmonės išteklių, konkrečiai interneto, naudojimą, darbdavys jau buvo susipažinęs su nagrinėjamo susirašinėjimo turiniu. Nacionalinės institucijos nenustatė, kuriuo metu per drausmines procedūras darbdavys susipažino su tuo turiniu. Pripažinimas, kad su bendravimo turiniu gali būti susipažįstama bet kurioje drausminės procedūros stadijoje, prieštarauja skaidrumo principui (Ministrų komiteto Rekomendacija CM/Rec(2015)5 valstybėms narėms dėl asmens duomenų tvarkymo darbo santykių kontekste).

Taigi nacionaliniai teismai nenustatė, konkrečiai, ar pareiškėjas buvo iš anksto informuotas savo darbdavio apie galimybę, kad jo susirašinėjimas per *Yahoo Messenger* gali būti stebimas; jie taip pat neatsižvelgė į tai, kad jis nebuvo informuotas apie stebėjimo pobūdį ar apimtį, ar į įsibrovimo į jo privatų gyvenimą ir susirašinėjimą laipsnį. Be to, jie nenustatė, pirma, konkrečių priešasčių, pateisinančių stebėjimo priemonių taikymą; antra, ar darbdavys galėjo naudoti priemones, kurios mažiau įsibrautų į pareiškėjo privatų gyvenimą ir susirašinėjimą; ir trečia, ar prie susirašinėjimo galėjo būti prieita be jo žinios.

Todėl, nepaisant valstybės plačios vertinimo laisvės, nacionalinės institucijos nesuteikė pakankamos apsaugos pareiškėjo teisei į pagarbą jo privačiam gyvenimui ir susirašinėjimui ir dėl to nenustatė teisingos pusiausvyros tarp konkuruojančių interesų.

Išvada: pažeidimas (vienuolika balsų prieš šešis).

41 straipsnis: prašymas atlyginti turtinę žalą atmetas; pažeidimo nustatymas pripažintas pakankama neturtinės žalos atlyginimo forma.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. gruodžio 14 d. sprendimas byloje

Orlandi ir kiti prieš Italiją

(pareiškimų Nr. 26431/12 ir kt., svarbos lygis – 2)

Dėl atsisakymo registruoti tos pačios lyties santuokas, sudarytas užsienyje

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai, tos pačios lyties poros, kurios buvo sudariusios santuokas užsienyje, siekė, kad jų santuokos būtų įregistruotos Italijoje. Registruoti buvo atsisakyta tuo pagrindu, kad pagal Italijos teisę neleidžiamos santuokos tarp tos pačios lyties porų. Po 2015 m. sprendimo byloje *Oliari ir kiti*, Italijos įstatymų leidėjas nustatė galimybę civilinėms sąjungoms Italijoje. Vėlesniais dekretais buvo nustatyta, kad poros, sudariusios santuoką, civilinę sąjungą ar bet kokią kitą atitinkamą sąjungą užsienyje, gali įregistruoti savo sąjungą kaip civilinę sąjungą pagal Italijos teisę. Pastarasis reglamentavimas įsigaliojo 2017 m. ir dauguma pareiškėjų pastaruoju metu juo pasinaudojo.

Europos Žmogaus Teisių Teisme pareiškėjai, remdamiesi Konvencijos 8, 12 ir 14 straipsniais, skundėsi tuo, kad institucijos atsisakė įregistruoti jų santuokas, sudarytas užsienyje.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Valstybės vis dar yra laisvos, pagal Konvencijos 12 straipsnį, taip pat ir pagal 14 straipsnį, skaitant jį kartu su 8 straipsniu, riboti prieigą prie santuokos, susituokti leidžiant tik skirtingų lyčių poroms. Ta pati išvada darytina ir pagal Konvencijos 14 straipsnį, skaitant jį kartu su 12 straipsniu. Vis dėlto, tos pačios lyties poroms reikia jų santykių teisinio pripažinimo ir apsaugos. Civilinės sąjungos suteikia galimybę gauti teisinį

statusą, daugeliu atžvilgių tapatų ar panašų į santuoką. Iš principo, tokios sistemos *prima facie* pakaktų, kad būtų tenkinami Konvencijos standartai. Naujasis Italijos teisinis reglamentavimas, įtvirtinantis civilines sąjungas (ir santuokų, sudarytų užsienyje, registravimą kaip civilinių sąjungų), taip pat, atrodo, suteikia daugiau ar mažiau tą pačią apsaugą kaip santuoka daugeliu esminių stabilios ir įsipareigojusios poros poreikių atžvilgiu. Šiuo metu pareiškėjai turi galimybę sudaryti civilinę sąjungą arba įregistruoti savo santuoką kaip civilinę sąjungą. Taigi Teismas sprendė tik tai, ar atsisakymai bet kokia forma registruoti pareiškėjų santuokas, dėl ko, prieš įsigaliojant naujam reglamentavimui, jie buvo palikti teisiniame vakuume ir be jokios apsaugos, pažeidė jų teises pagal Konvencijos 8 straipsnį.

Esminis klausimas yra tai, ar buvo pasiekta teisinga pusiausvyra tarp susijusių konkuruojančių interesų. Vyriausybė nenurodė vyraujančio bendrojo intereso, kuris konkuruoja su pareiškėjų interesais, taip pat nenurodė ir teisėto tikslo, dėl kurio nebuvo registruojamos santuokos, išskyrus bendrą frazę apie „vidaus viešąją tvarką“. Priešingai nei kitose Konvencijos nuostatose, 8 straipsnyje nėra nurodyta „viešosios tvarkos“ sąvoka kaip vienas iš teisėtų tikslų, kurių interesais valstybė gali riboti asmens teises. Vis dėlto, turėdamas omenyje, kad pirmiausia nacionalinis teisinis reglamentavimas turi įtvirtinti taisykles dėl santuokos galiojimo ir nustatyti teises pasekmes, Teismas anksčiau yra sutikęs, kad nacionalinis teisinis reglamentavimas dėl santuokos registravimo gali atitikti viešosios tvarkos pažeidimų prevencijos teisėtą tikslą. Taigi, Teismas galėjo sutikti, kad konkrečios bylos atveju ginčijamų priemonių buvo imtasi siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams, tiek, kiek pareiškėjų situacija nebuvo apibrėžta nacionalinėje teisėje. Iš tikrųjų šios nagrinėjamos bylos esmė yra būtent tai, kad pareiškėjų situacija nebuvo apibrėžta nacionalinėje teisėje, ir ypač tas faktas, kad pareiškėjai negalėjo gauti savo santykių (*de facto ar de jure* sąjungos) Italijoje pripažinimo ir apsaugos kuria nors forma.

Tos pačios lyties porų teisinis pripažinimas Europoje sparčiai vystosi. Tas pats spartus vystymasis yra matomas ir pasauliniu lygmeniu, kas liudija besitęsiantį tarptautinį judėjimą link teisinio pripažinimo. Iki šiol dvidešimt septynios valstybės iš keturiasdešimt septynių Europos Tarybos valstybių narių yra priėmusios teisės aktus, leidžiančius tos pačios lyties poroms gauti jų santykių pripažinimą. To paties negalima pasakyti apie tos pačios lyties santuokų, sudarytų užsienyje, registravimą, kadangi dėl jų Europoje nėra sutarimo. Be Europos Tarybos valstybių narių, kuriose tos pačios lyties santuoka yra leidžiama, lyginamosios teisės duomenys, prieinami Teismui (riboti dvidešimt septyniomis šalimis, kuriose tos pačios lyties santuoka tuo metu nebuvo leidžiama), rodo, kad tik trys iš tų dvidešimt septynių valstybių narių, leidžia registruoti tokias santuokas, nepaisant to, kad jų nacionalinėje teisėje (iki šiol ar tuo metu) nėra nustatyta galimybė tos pačios lyties asmenims sudaryti santuoką. Taigi, sutarimo nebuvimas patvirtina, kad valstybėms narėms iš principo turi būti suteikta plati vertinimo laisvė sprendžiant, ar registruoti kaip santuokas tokias užsienyje sudarytas santuokas.

Kalbant apie valstybės ir apskritai visuomenės interesus dėl tokių santuokų neregistravimo, siekdama užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams Italija gali norėti atgrasyti savo piliečius nuo naudojimosi tam tikrais institutais užsienyje, kurie nėra pripažinti nacionalinėje teisėje (kaip kad tos pačios lyties santuoka) ir kurių valstybė pagal Konvenciją neturi pareigos pripažinti. Iš tikrųjų atsisakymai šiuo atveju buvo rezultatas įstatymų leidėjo pasirinkimo neleisti sudaryti tos pačios lyties santuokas, ir šis pasirinkimas nėra smerktinas pagal Konvenciją. Taigi, Teismo nuomone, egzistuoja ir valstybės teisėtas interesas užtikrinti, kad jos legislatyvinės prerogatyvos būtų gerbiamos ir kad demokratiškai išrinktų vyriausybių pasirinkimai nebūtų apeinami.

Atsisakymas registruoti pareiškėjų santuoką neatėmė iš jų jokių teisių, kurios buvo anksčiau pripažintos Italijoje, ir pareiškėjai vis dar galėjo toje valstybėje, kurioje sudarė santuoką, įgyvendinti visas teises ir pareigas, įgytas tokioje santuokoje. Vis dėlto, priimant sprendimus, kuriais buvo atsisakyta registruoti santuoką bet kokia forma, taip paliekant pareiškėjus teisiniame vakuume (prieš priimant naujuosius teisės aktus), nebuvo atsižvelgta į situacijos socialinę realybę. Iš tikrųjų pagal teisinį reglamentavimą, galiojusį iki naujųjų teisės aktų priėmimo, valstybės institucijos negalėjo formaliai pripažinti pareiškėjų sąjungos teisinio egzistavimo. Nebuvo nurodyti jokie viršesni visuomenės interesai, kad pateisintų situaciją, kai pareiškėjų santykiai nebuvo niekaip pripažinti ar saugomi.

Valstybė negalėjo pagrįstai neatsižvelgti į pareiškėjų situaciją, kuri atitinka šeimos gyvenimą pagal Konvencijos 8 straipsnį, nepasiūlydama jiems jų santykių apsaugos būdų. Vis dėlto, dar visai neseniai dėl teisinio vakuomo, kuris egzistavo Italijos teisėje, nacionalinės institucijos nepripažino tos situacijos ir

nesuteikė jokios formos apsaugos pareiškėjų sąjungai. Taigi neužtikrindama pareiškėjams galimybės pasinaudoti specifiniu teisiniu reglamentavimu, nustatančiu tos pačios lyties santuokų pripažinimą ir apsaugą, valstybė pažeidė teisingą pusiausvyrą tarp konkuruojančių interesų.

Išvada: pažeidimas (penki balsai prieš du).

Atsižvelgiant į tai, kad nustatytas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas, nėra būtina nagrinėti, ar taip pat buvo pažeisti Konvencijos 14 straipsnis kartu su 8 ir 12 straipsniais.

41 straipsnis: priteistas 5 000 eurų neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Taip pat žr. *Oliari ir kiti prieš Italiją*, pareiškimų Nr. 18766/11 ir 36030/11.

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. spalio 26 d. sprendimas byloje
Ratzenböck ir Seydl prieš Austriją
(pareiškimo Nr. 28475/12, svarbos lygis – 2)

Dėl atsisakymo leisti skirtingų lyčių porai sudaryti registruotą partnerystę, kurią sudaryti leidžiama išskirtinai tik tos pačios lyties poroms

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai, skirtingų lyčių pora, pateikė prašymą dėl registruotos partnerystės sudarymo, kuris buvo atmestas tuo pagrindu, kad jie neatitiko įstatyme įtvirtintų sąlygų, kadangi registruotas partnerystes sudaryti pagal nacionalinę teisę leidžiama išimtinai tik tos pačios lyties poroms. Jų skundai dėl to buvo atmesti. Europos Žmogaus Teisių Teisme pareiškėjai skundėsi, kad jie buvo diskriminuojami lyties ir seksualinės orientacijos pagrindu, kadangi jiems nebuvo leista sudaryti registruotą partnerystę.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas dar neturėjo progos išnagrinėti klausimo dėl elgesio skirtumo remiantis lyties ar seksualinės orientacijos pagrindais, kai teisiniu santykių pripažinimo institutu negali pasinaudoti skirtingų lyčių pora. Iki šiol atitinkama Teismo praktika tokiais klausimais kilo iš tos pačios lyties porų pateiktų skundų dėl negalėjimo susituokti ir alternatyvių teisinio pripažinimo priemonių nebuvimo. Teismas galimą diskriminacinį elgesį tokiais atvejais nagrinėjo mažumos grupės, kurios prieiga prie teisinio pripažinimo vis dar buvo besivystančių teisių sritis, dėl kurios nėra aiškaus sutarimo tarp Europos Tarybos valstybių narių, požiūriu.

Skirtingų lyčių poros iš principo yra panašioje ar palyginamoje situacijoje kaip ir tos pačios lyties poros, kalbant apie jų santykių teisinio pripažinimo ir apsaugos bendrą poreikį. Klausimas dėl teisės skirtingų lyčių poroms sudaryti registruotas partnerystes nesuteikimo turėtų būti išnagrinėtas atsižvelgiant į bendrą santykių teisinio pripažinimo teisinę sistemą. Registruotos partnerystės buvo įvestos Austrijoje kaip alternatyva santuokai, kad būtų suteikta galimybė tos pačios lyties poroms, kurios neturi teisės sudaryti santuokos, pasinaudoti iš esmės panašiu teisiniu pripažinimo institutu. Taigi, Registruotos partnerystės įstatymas iš tikrųjų atsivėrė tai, kad prieš įstatymui įsigaliojant tos pačios lyties poroms nebuvo suteikta jų santykių teisinio pripažinimo galimybė. Santuokos ir registruotos partnerystės institutai Austrijos teisėje yra iš esmės vienas kitą papildantys.

Pareiškėjai, skirtingų lyčių pora, turi galimybę sudaryti santuoką. Tai tenkina jų principinį teisinio pripažinimo poreikį, priešingai nei tos pačios lyties porų atveju prieš priimant Registruotos partnerystės įstatymą. Jie nenurodė jokio labiau specifinio poreikio. Jų prieštaravimas santuokai remiasi jų požiūriu, kad registruota partnerystė yra modernesnis ir lengvesnis institutas. Vis dėlto, jie neginčija esantys specifiskai paveikti kokio nors teisinio šių institutų skirtumo. Taigi pareiškėjai, esantys skirtingų lyčių pora, kuriai santuokos institutas yra prieinamas, ir kuriai nėra suteikta teisė sudaryti registruotą partnerystę, nėra

panašioje ar palyginamoje situacijoje kaip tos pačios lyties poros, kurios pagal galiojantį nacionalinį reglamentavimą neturi teisės susituokti, ir kurioms reikia registruotos partnerystės kaip alternatyvios priemonės, suteikiančios jų santykiams teisinę apsaugą.

Išvada: pažeidimas nenustatytas (penki balsai prieš du).

[Prieiga internete](#)

Taip pat žr. *Schalk ir Kopf prieš Austriją*, pareiškimo Nr. 30141/04, *Fábián prieš Vengriją* [DK], pareiškimo Nr. 78117/13.

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. spalio 19 d. sprendimas byloje

Lebois prieš Bulgariją

(pareiškimo Nr. 67482/14, svarbos lygis – 2)

Dėl nepagrįstų užsieniečio teisės būti lankomam ir naudotis telefonu per ikiteisminį suėmimą ribojimų

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas, Prancūzijos pilietis, buvo suimtas Bulgarijoje, įtariant jį įsilaužimu į transporto priemones. Europos Žmogaus Teisių Teisme jis skundėsi *inter alia* dėl to, kad dvylika dienų po jo suėmimo jis negalėjo susisiekti su savo šeima ar kuo kitu ir informuoti juos apie laisvės atėmimą, ir kad ikiteisminio suėmimo metu jam nebuvo suteikta pakankamai galimybių būti lankomam ar pasikalbėti telefonu su savo šeima ir draugais.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Dėl Konvencijos 8 straipsnio taikymo

a) *Pradinis dvylikos dienų laikotarpis*. Pareiškėjo skundas dėl pradinio dvylikos dienų laikotarpio po jo suėmimo buvo pateiktas praėjus daugiau nei šešioms mėnesiams po šio laikotarpio, taigi praleidus nustatytą terminą. Vis dėlto, Europos Žmogaus Teisių Teismas atkreipė dėmesį, kad tai, jog pareiškėjas negalėjo nieko informuoti apie savo laisvės atėmimą 12 dienų, kėlė potencialiai rimtą problemą pagal Konvencijos 8 straipsnį. Tuo aspektu Teismas pažymėjo, kad (i) pareiškėjas buvo laikomas surakintas antrankiais maždaug 24 valandas trukusio sulaikymo policijos nuovadoje metu ir jam nebuvo leista pasinaudoti telefonu; (ii) pareiškėjas nekalba bulgariškai ir, atrodo, jam nebuvo prieinamos jokios tinkamos galimybės pasinaudoti vertėjo pagalba; (iii) suėmimo metu pareiškėjas neturėjo pinigų, už kuriuos būtų galėjęs nusipirkti telefono kortelę; (iv) tik su kito sulaikyto asmens pagalba pareiškėjas galėjo susisiekti su Prancūzijos konsulatu, kuris savo ruožtu informavo jo tėvus apie jo sulaikymą ir suėmimą.

Išvada: pareiškimo dalis nepriimtina (pateikta praleidus terminą).

b) *Vėlesnis laikotarpis*. Pareiškėjo galimybių būti lankomam ikiteisminio suėmimo laikotarpiu ribojimas gali būti laikomas jo „privataus gyvenimo“ ribojimu. Be to, kadangi pagal Bulgarijos teisę pareiškėjas turėjo teisę naudotis telefonu ikiteisminio suėmimo laikotarpiu, ir kadangi suimtieji toje pačioje kalnimo įstaigoje turėjo prieigą prie telefono su kortele, jo galimybės pasinaudoti tuo telefonu ribojimai taip pat turi būti laikomi jo „privataus gyvenimo“ ir „susirašinėjimo“ ribojimais.

Vidaus įsakymai, nustatantys praktinius aspektus dėl to, kaip suimtieji ikiteisminio kalnimo įstaigoje, kurioje pareiškėjas buvo laikomas, gali pasinaudoti savo įstatyminėmis teisėmis būti lankomiems ir naudotis telefonu, nebuvo viešai paskelbti ar prieinami kalniamiesiems standartizuota forma. Vyriausybė nenustatė, kad pareiškėjas buvo tinkamai su jais supažindintas, ypač atsižvelgiant į tai, kad jis nekalba bulgariškai. Galimybių būti lankomam ir naudotis telefonu ribojimai, atrodo, kilo būtent iš tų ikiteisminio kalnimo

įstaigos vidaus įsakymų, kuriuose jie ir buvo įtvirtinti. Taigi pareiškėjo teisių pagal Konvencijos 8 straipsnį ribojimas nebuvo paremtas tinkamai prieinamomis taisyklėmis ir nebuvo „nustatytas įstatymo“.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: priteistas 1 000 eurų neturtinės žalos atlyginimas; turtinės žalos atlyginimo prašymas atmestas.

[Prieiga internete](#)

**Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. lapkričio 28 d. sprendimas byloje
Antović ir Mirković prieš Juodkalniją
(pareiškimo Nr. 70838/13, svarbos lygis – 2)**

Dėl neteisėto stebėjimo vaizdo kameromis universiteto auditorijose

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai yra universiteto dėstytojai. Dekanui priėmus sprendimą įrengti vaizdo kameras daugelyje universiteto auditorijų, jie pateikė skundą Asmens duomenų apsaugos agentūrai. Agentūra tenkino jų skundą ir įsakė išmontuoti kameras, nurodydama, kad stebėjimas vaizdo kameromis neatitiko įstatyme nurodytų sąlygų, kadangi nebuvo jokio pavojaus žmonių ar nuosavybės saugumui, o universiteto nurodytas tikslas stebėti dėstytojų nebuvo vienas iš stebėjimo vaizdo kameromis teisėtų pagrindų. Nacionaliniai teismai panaikino šį sprendimą tuo pagrindu, kad universitetas yra vieša institucija, vykdanči viešojo intereso veiklą, įskaitant dėstytojų. Pasak nacionalinių teismų, auditorijos yra darbo vieta, lygiai kaip teismo salė ar parlamentas, kur dėstytojai niekada nėra vieni, todėl jie negali remtis tariamai pažeista teise į privatumą, o surinkti duomenys negali būti laikomi asmens duomenimis.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Universiteto auditorijos yra dėstytojų darbo vietos. Ten jie ne tik dėsto studentams, bet ir bendrauja su jais, taip ugdydami tarpusavio ryšius ir socialinę tapatybę. Teismas jau yra pažymėjęs, kad slaptas darbuotojų stebėjimas vaizdo kameromis jų darbo vietose privalo būti laikomas, kaip toks, didelis jų privataus gyvenimo ribojimas, apimantis įrašytą ir atkuriamą jų elgesio užfiksavimą darbo vietose, kurio darbuotojai, darbo sutartimis įsipareigoję dirbti tose vietose, negali išvengti. Nėra priežasčių Teismui daryti kitokią išvadą, kai darbuotojai yra stebimi neslaptomis vaizdo kameromis. Be to, Teismas taip pat yra nurodęs, kad net tais atvejais, kai darbdavio vidaus taisyklės darbuotojų privataus socialinio gyvenimo darbo vietoje atžvilgiu yra apribojančios, jo negalima sumažinti iki nulio. Pagarba privačiam gyvenimui privalo egzistuoti, net jei ji ir gali būti apribota tiek, kiek būtina. Duomenys, surinkti ginčo vaizdo kameromis, yra susiję su pareiškėjų „privačiu gyvenimu“, tad Konvencijos 8 straipsnis yra taikytinas.

Aktualus nacionalinis įstatymas aiškiai nustatė tam tikras sąlygas, kurios turėjo egzistuoti, kad būtų galima įrengti stebėjimą vaizdo kameromis. Vis dėlto, šiuo atveju tos sąlygos nebuvo tenkinamos, kaip kad nustatė Asmens duomenų apsaugos agentūra. Šiuo atveju (nacionaliniams teismams to klausimo apskritai nenagrinėjus) Teismas neturėjo kitos išeities kaip tik daryti išvadą, kad pareiškėjų privataus gyvenimo ribojimas, stebint jų darbo vietas vaizdo kameromis, nėra „įstatymo numatytas“ Konvencijos 8 straipsnio prasme.

Išvada: pažeidimas (keturi balsai prieš tris).

41 straipsnis: priteistas 1 000 eurų neturtinės žalos atlyginimas kiekvienam pareiškėjui.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. gruodžio 5 d. sprendimas byloje

Anchev prieš Bulgariją
(pareiškimų Nr. 38334/08 ir 68242/16, svarbos lygis – 3)

Dėl viešas pareigas užimančių asmenų, bendradarbiavusių su komunistiniu režimu, paviėšinimo remiantis buvusių slaptųjų tarnybų įrašais

Faktinės aplinkybės

Pagal 2006 m. Prieigos prie dokumentų ir jų atskleidimo bei Bulgarijos piliečių priklausymo valstybės saugumui ir Bulgarijos liaudies armijos slaptosioms tarnyboms paviėšinimo įstatymą (toliau – 2006 m. įstatymas), visi asmenys, einantys nurodytas „viešas pareigas“ arba užsiimantys nurodyta „vieša veikla“ bet kuriuo metu nuo 1989 m. lapkričio 10 d., t. y. datos, nuo kurios komunistų režimas Bulgarijoje laikomas žlugusiu, privalo būti tikrinami dėl priklausymo buvusioms slaptosioms tarnyboms, ir, jei nustatoma, kad joms priklausė, tai privalo būti paviėšinama. Patikrinimai ir paviėšinimas yra atliekami Komisijos, remiantis informacija, esančia buvusių slaptųjų tarnybų įrašuose. Vyriausiasis administracinis teismas, kuris priėmė sprendimus daugiau nei šimte bylų dėl paviėšinimo, nuosekliai sprendė, kad Komisija neturi patikrinti informacijos, esančios įrašuose, tikrumo, tačiau turi tiesiog ją nurodyti ir paviėšinti, ir neturi jokios diskrecijos tuo klausimu. Komisijos uždavinys yra ribotas dokumentinių faktų nustatymu ir jos sprendimai yra grynai deklaratyvaus pobūdžio. Taip yra todėl, kad 2006 m. įstatymo tikslas nėra nubausti ar liustruoti buvusių slaptųjų tarnybų darbuotojus ar su jomis bendradarbiavusius asmenis, tačiau paprasčiausiai atskleisti prieinamą informaciją apie visus viešai veikiančius žmones, nurodytus įrašuose, taip siekiant atstatyti visuomenės pasitikėjimą ir užkirsti kelią šantažui. 2012 m. kovo 26 d. sprendime Konstitucinis Teismas vienbalsiai nusprendė, kad 2006 m. įstatymo 25 skyriaus 3 dalis (kurioje nustatyti asmenys, einantys „viešas pareigas“ arba užsiimantys „vieša veikla“ ateityje) neprieštarauja Konstitucijai.

Pareiškėjas yra teisininkas, nuo 1990 m. užėmęs įvairias viešas pareigas, įskaitant centrinės valdžios institucijose, Aukščiausioje advokatūros taryboje ir banke. Jo atžvilgiu buvo atlikti trys Komisijos tyrimai dėl kiekvienų iš minėtų pareigų, ir ankstesnių slaptųjų tarnybų įrašų pagrindu buvo paviėšinta, kad jis su jomis bendradarbiavo.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Pareiškėjo privataus gyvenimo ribojimas buvo įstatymo nustatytas ir siekė valstybės saugumo, viešosios tvarkos teisėtų tikslų, taip pat užkirsti kelią teisės pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti kitų žmonių teises ir laisves.

Atsakymas į klausimą, ar ribojimas yra „būtinai demokratinėje visuomenėje“ priklauso ne nuo to, ar galėjo būti priimtos mažiau ribojančios taisyklės, ar teisėti tikslai galėjo būti pasiekti kitais būdais, tačiau nuo to, ar nustatydamos paviėšinimo sistemą, Bulgarijos institucijos veikė savo vertinimo laisvės ribose.

Šiuo atveju tos ribos buvo plačios, kadangi Susitariančioms Šalims, kurios išsilaisvino iš nedemokratinų režimų, turi būti suteiktos plačios ribos renkantis, kaip tvarkytis su tų režimų palikimu, be to, 2006 m. įstatymas po daugybės diskusijų buvo priimtas įstatymų leidėjo, jį remiant įvairioms partijoms, ir buvo atidžiai išnagrinėtas Konstituciniame Teisme, atsižvelgiant į principus, kylančius iš Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos, ir pilnai atsižvelgiant į poreikį rasti pusiausvyrą tarp susiduriančių konkuruojančių interesų.

Dėl toliau nurodytų priežasčių įstatyme pasirinkta sistema neviršijo tų vertinimo laisvės ribų:

(i) vienintelė nustatyta priemonė buvo paviėšinimas asmenų, apie kuriuos buvo rasti įrašai dėl jų bendradarbiavimo su buvusiomis slaptosiomis tarnybomis; Komisijos sprendimai buvo grynai deklaratyvūs. Paviėšinant nebuvo taikomos jokios sankcijos ar teisiniai draudimai ir, kaip pažymėjo Konstitucinis Teismas, Bulgarijoje buvo neaišku, ar šie žmonės buvo visuotinai stigmatizuojami. Savo ruožtu pareiškėjas toliau dirbo versle ir dalyvavo viešame gyvenime, ir vargu ar galėjo teigti buvęs visuomenės atstumtas.

(ii) įstatymas nebuvo taikomas visiems buvusių slaptųjų tarnybų darbuotojams ir su jomis bendradarbiavusiems asmenims, tačiau tik tiems, kurie, žlugus režimui, užėmė tam tikro svarbumo pareigas viešajame sektoriuje ar privataus sektoriaus srityse, itin svarbiose visai visuomenei.

(iii) Paviešinimo procesas buvo griežtai apibrėžtas ir buvo nustatyti saugikliai, skirti garantuoti, kad nebūtų savavališkumo ar piktnaudžiavimo (pavyzdžiui, paviešinimo procesas buvo patikėtas specialiai nepriklausomai komisijai, kurios sprendimus buvo galima apskųsti viešame teisiniame procese dviejų instancijų teismuose).

(iv) Tai, kad didelis kiekis buvusių slaptųjų tarnybų bylų buvo sunaikintas netrukus po režimo žlugimo, turi būti laikoma svarbia priežastimi įstatymų leidėjo pasirinkimui nenustatyti likusių įrodymų patikimumo individualaus vertinimo kiekvieno asmens, kuris išlikusiuose įrašuose apibūdinamas kaip bendradarbiavęs su tarnybomis, atžvilgiu. Įstatymų leidėjas pasirinko nustatyti, kad būtų paviešintas kiekvienas asmuo, apie kurį rašoma išlikusiuose įrašuose, net jei nebuvo kitų dokumentų, rodančių, kad jis iš tikrųjų bendradarbiavo. Kaip pažymėjo Konstitucinis Teismas, jei įstatymų leidėjas būtų pasirinkęs individualius vertinimus, tai su bendradarbiavusiais asmenimis, kurių bylos išliko, būtų nepagrįstai pasielgta mažiau palankiai.

Be to, individualių vertinimų nebuvimo rezultatas buvo tai, kad pasirinkta paviešinimo schema neturėjo tokios moralinės cenzūros kaip bendradarbiavimo nustatymas pagal iliustracijos schemas kai kuriose kitose valstybėse. Iš tikrųjų nacionaliniai teismai aiškiai nurodė, kad Komisijos atliekamas paviešinimas remiantis išlikusiais įrašais nėra oficialus patvirtinimas, kad tie asmenys iš tikrųjų bendradarbiavo. Tad Komisijos sprendimai buvo išlikusių buvusių slaptųjų tarnybų įrašų paviešinimo forma, o ne būdas išreikšti oficialių paviešintų asmenų buvusio elgesio pasmerkimą.

(iv) Pareiškėjas beveik iš karto galėjo susipažinti su įrašais ir tada viešai ginčyti jų patikimumą, remdamasis konkrečiomis detalėmis.

Apibendrinant, kadangi paviešinant nebuvo skiriamos jokios sankcijos arba teisiniai draudimai, apribojimas neviršijo didelės vertinimo laisvės, kurią turi Bulgarijos institucijos. Jei jos būtų nustačiusios tokias priemones kaip teisės dirbti tam tikrą darbą ar kitokių teisių atėmimas, kurios labiau įsibrautų į atitinkamų asmenų privačią sritį, išvada galėtų būti kitokia.

Išvada: pareiškimas nepriimtinas (akivaizdžiai nepagrįstas).

[Prieiga internete](#)

MINTIES, SAŽINĖS IR RELIGIJOS LAISVĖ (9 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. birželio 15 d. sprendimas byloje

Metodiev ir kiti prieš Bulgariją

(pareiškimo Nr. 58088/08, svarbos lygis – 2)

Dėl atsisakymo įregistruoti religinę bendruomenę dėl to, kad jos įstatuose nebuvo tiksliai apibūdintas bendruomenės tikėjimas ir apeigos

Faktinės aplinkybės

2007 m. vasarį dešimt asmenų, kurie buvo ahmadi musulmonai, įskaitant 9 iš 31 pareiškėjų, nusprendė įsteigti naują religinę bendruomenę, pavadindami ją Ahmadijos musulmonų bendruomene. Pirmasis pareiškėjas pateikė apylinkės teismui prašymą įregistruoti naują religinę bendruomenę pagal Religijų įstatymą. Jis pridėjo bendruomenės įstatus, kuriuose buvo išdėstyti jos tikslai ir tikėjimas. Vis dėlto nacionaliniai teismai atsisakė tenkinti prašymą tuo pagrindu, kad nebuvo konkrečiai nurodytas bendruomenės tikėjimas ir apeigos.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Apylinkės teismui atsisakius įregistruoti, religinė bendruomenė negalėjo gauti juridinio asmens statuso ir savo vardu įgyvendinti savo teisių, susijusių su tuo statusu, tokių, kaip teisė turėti ar nuomotis nuosavybę, turėti banko sąskaitas ar pradėti teisinius procesus – teisių, kurios visgi buvo esminės religijos išpažinimo tikslais. Taigi atsisakymas įregistruoti bendriją pagal Religijų įstatymą sudarė ribojimą teisių,

garantuojamų pagal Konvencijos 9 straipsnį, aiškinamų kartu su 11 straipsnio nuostatomis. Ribojimas buvo „nustatytas įstatymo“ ir siekė teisėtų tikslų apsaugoti viešąją tvarką ir kitų asmenų teises ir laisves.

Vienintelis pagrindas, kuriuo rėmėsi Aukščiausiasis kasacinis teismas, atmesdamas prašymą, buvo tai, kad bendruomenės įstatuose nebuvo pakankamai tiksliai nurodyti ahmadi religijos tikėjimas ir apeigos. Jis padarė išvadą, kad įstatatai neatitiko atitinkamų Religijos įstatymo nuostatų, kurių tikslas buvo atskirti skirtingas denominacijas ir išvengti konfrontacijų tarp religinių bendruomenių.

Religinės bendruomenės pavadinimas ir įstatatai aiškiai nurodė, kad ji priklauso Ahmadijos bendruomenei, kuri egzistuoja visame pasaulyje, ir jos įstatuose buvo nurodytas jos tikėjimas ir jos sekėjų pagrindinės vertybės. Religijų įstatyme nebuvo konkrečių nuostatų dėl to, kokio tikslumo turėtų būti apibūdinimas ir kokia konkreti informacija turėtų būti nurodyta kalbant apie tikėjimą ir apeigas. Nebuvo kitų taisyklių ar gairių, prieinamų pareiškėjams, kurios būtų galėjusios jiems tuo klausimu padėti. Taigi pareiškėjams nebuvo paprasta užtikrinti, kad jų įstatatai atitiktų nacionalinių teismų reikalaujamą tikslumą. Be to, pareiškėjams nebuvo suteikta galimybė pataisyti trūkumus pateikiant papildomą informaciją atitinkamiems teismams.

Išankstinė sąlyga registracijai buvo ta, kad religinė asociacija turėjo parodyti, kuo jos tikėjimas yra skirtingas nuo jau egzistuojančių denominacijų ir, konkrečiai, nuo pagrindinio musulmonų tikėjimo. Toks požiūris, taikomas griežtai kaip šiuo atveju, lemtų atsisakymą registruoti bet kokią religinę bendruomenę su ta pačia doktrina kaip jau egzistuojančios denominacijos. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Bulgarijos teisę bendruomenei, kurios veikla buvo religinė, nebuvo įmanoma gauti juridinio asmens teises kitomis priemonėmis, toks aukščiausiojo teismo požiūris galėtų lemti leidimą egzistuoti tik vienai religinei bendruomenei kiekviename religiniame judėjime, reikalaujant, kad visi jo sekėjai jam paklustų. Be to, tikėjimo pobūdžio vertinimas buvo paliktas teismams, bet ne pačioms religinėms bendruomenėms.

Tokį požiūrį buvo sunku suderinti su religijos laisve, saugoma Konvencijos 9 straipsnio, aiškinamo kartu su 11 straipsnio nuostatomis. Teisė į religijos laisvę iš principo neleidžia valstybei vertinti religinių įsitikinimų teisėtumo ar jų išraiškos formų, net jei tikslas yra apsaugoti religinės bendruomenės vieningumą. Tariamasis tikslumo trūkumas apibūdinant religinės bendruomenės tikėjimą ir apeigas jos įstatuose negali pateisinti šio atsisakymo įregistruoti, kuris buvo nebūtinai demokratinėje visuomenėje.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: priteistas 4 000 eurų neturtinės žalos atlyginimas pirmajam pareiškėjui; taip pat pripažinta, kad pažeidimo nustatymas yra pakankamas neturtinės žalos, patirtos kitų pareiškėjų, atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Žr. taip pat *Hassan and Chaush prieš Bulgariją*, pareiškimo Nr. 30985/96; *Metropolitan Church of Bessarabia ir kiti prieš Moldovą*, pareiškimo Nr. 45701/99; *Kimlya ir kiti prieš Rusiją*, pareiškimo Nr. 76836/01 ir 32782/03 ir *İzzettin Doğan ir kiti prieš Turkiją* [DK], pareiškimo Nr. 62649/10.

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. birželio 13 d. sprendimas byloje

Boudelal prieš Prancūziją

(pareiškimo Nr. 14894/14, svarbos lygis – 2)

Dėl užsieniečio prašymo suteikti pilietybę atmetimo, įvertinus jo lojalumą valstybei

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas, Alžyro pilietis, gimęs prieš jo valstybei paskelbiant nepriklausomybę ir teisėtai gyvenantis Prancūzijoje nuo 1967 m., 2009 m. pateikė prašymą dėl Prancūzijos pilietybės atkūrimo. Jo prašymas buvo atmestas atsižvelgiant į informaciją, kurią apie jį turėjo valstybės institucijos (kurioje jis buvo apibūdinamas kaip propalestiniškos asociacijos, laikomos „vietine [organizacijos], artimos Hamas ideologijai, atšaka“, organizatorius, ir kad jis per demonstraciją atkartavo Hamas nario žodžius). Atmesdamas jo apeliacinį

skundą Apeliacinis administracinis teismas pažymėjo, kad ši informacija kėlė abejones dėl jo lojalumo Prancūzijai. Pareiškėjas ginčijo šiuos pagrindus, kurie, jo nuomone, prilygsta sankcijos skyrimui už jo dalyvavimą asociacijoje ir „minties nusikaltimo“ sukūrimui.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

2015 m. sausio 13 d. sprendime *Petropavlovskis prieš Latviją* (pareiškimo Nr. 44230/06), Teismas pabrėžė, kad (i) kriterijų natūralizacijos procedūrai pasirinkimas iš principo nėra reglamentuojamas specifinėmis tarptautinės teisės taisyklėmis ir valstybės yra laisvos tenkinti ar atmesti natūralizacijos prašymus, ir kad (ii) nors tam tikromis aplinkybėmis savavališki ar diskriminaciniai sprendimai pilietybės srityje gali kelti žmogaus teisių apsaugos klausimų, nei Europos žmogaus teisių konvencija, nei bendrai tarptautinė teisė nenustato teisės įgyti konkrečią pilietybę.

Nepaisant konteksto skirtumų, šios dvi bylos turi panašumų:

- a) Kaip ir Latvijos teisė, Prancūzijos teisė negarantuoja užsieniečiams besąlyginės teisės gauti Prancūzijos pilietybę, tačiau nustato pareiškėjo lojalumo, vertinamo valstybės institucijų, sąlygą.
- b) Šis vertinimas yra susijęs su lojalumu ne tuo metu valdžioje esančiai Vyriausybei, o su lojalumu valstybei.
- c) Saugikliai nuo savavališkumo yra užtikrinti įpareigojant valstybės institucijas nurodyti jų atsisakymo priežastis bei galimybe pasinaudoti teisminėmis gynybos priemonėmis (pareiškėjui šie saugikliai buvo suteikti).
- d) Ginčijamas atsisakymas nebuvo lydimas jokios kitos priemonės ir nebuvo baudžiamojo pobūdžio: valstybės institucija tiesiog pažymėjo, kad nėra tenkinamas vienas iš nacionalinėje teisėje nustatytų kriterijų natūralizacijai ar Prancūzijos pilietybės atkūrimui.
- e) Tiek prieš, tiek po ginčijamo atsisakymo pareiškėjas galėjo laisvai reikšti savo nuomonę, dalyvauti demonstracijose ir prisijungti prie pasirinktų asociacijų.
- f) Dėl ginčijamos priemonės galimo atgrasančio poveikio jo teisių pagal Konvencijos 9, 10 ir 11 straipsnius įgyvendinimui, toks pareiškėjo teiginys nėra pagrįstas (be to, byloje nėra jokių įrodymų, kad jis išstojo iš tos organizacijos ar kaip jo nuomonė buvo reiškiamą po tos priemonės).

Taigi Teismas šioje byloje priėjo prie tokios pačios išvados kaip ir *Petropavlovskis* byloje: kadangi pareiškėjui nebuvo užkirstas kelias reikšti savo nuomonę ar dalyvauti bet kokiame susirinkime ar judėjime, Konvencijos 9, 10 ir 11 straipsniai nebuvo taikomi.

Išvada: pareiškimas nepriimtas (nesuderinamas *ratione materiae*).

[Prieiga internete](#)

SAVIRAIŠKOS LAISVĖ (10 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. sausio 19 d. sprendimas byloje

Kapsis ir Danikas prieš Graikiją

(pareiškimo Nr. 52137/12, svarbos lygis – 2)

Dėl civilinės atsakomybės už laikraščio straipsnį, kuriame viešas pareigas užimantis asmuo apibūdintas kaip „visiškai nežinomas“

Faktinės aplinkybės

Pirmasis pareiškėjas P. Kapsis buvo laikraščio žurnalistas ir buvęs jo savininkas. Antrasis pareiškėjas D. Danikas taip pat buvo žurnalistas ir dirbo tame pačiame laikraštyje. 2004 m. gruodį antrasis pareiškėjas laikraščio skiltyje apie politinio gyvenimo užkuliusius paskelbė straipsnį, susijusį su aktorės P. M. paskyrimu į Kultūros ministerijos Teatro departamento asignavimų patariamąją tarybą. 2005 m. balandį P. M. pareiškė ieškinį dėl žalos atlyginimo Atėnų pirmosios instancijos teisme prieš šiuos du pareiškėjus ir laikraščio redaktorių, teigdama, kad ji buvo įžeista ir kad jos asmens teisės buvo pažeistos. 2006 m. teismo sprendimu

trys atsakovai buvo įpareigoti kartu sumokėti 30 000 Eur sumą P. M. Teismas pažymėjo, kad žodžių „visiškai nežinoma“ naudojimas viršijo teisėtos kritikos ribas ir nebuvo objektyviai reikalingas, kad žurnalistas galėtų pareikšti savo nuomonę dėl P.M. paskyrimo. Jis taip pat pažymėjo, jog ieškovės indėlis į teatro meną ir šalies atstovavimą užsienyje kultūros srityje buvo didelis.

Pareiškėjų apeliaciniai skundai dėl šio pirmosios instancijos teismo sprendimo buvo nesėkmingi.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas pripažino, kad žalos atlyginimo iš pareiškėjų priteisimas sudarė jų teisės į saviraiškos laisvę ribojimą. Šis apribojimas buvo pagal įstatymą ir siekė teisėto tikslo – kitų asmenų reputacijos ar teisių apsaugos.

Europos Žmogaus Teisių Teismas pažymėjo, kad žodžiai „visiškai nežinoma“, perskaityti kontekste, buvo vertinamojo pobūdžio ir nereikalavo įrodymų. Šie žodžiai nebuvo pavartoti be jokio faktinio pagrindo, nes P. M., kuri buvo aktorė, anksčiau nebuvo užėmusi jokių viešų pareigų, o šiame straipsnyje nebuvo siekiama perduoti informacijos griežtąja šio žodžio prasme. Straipsnis buvo dalis skilties, kurioje buvo apžvelgiami politinio gyvenimo užkulisiai, ir kuri buvo žinoma dėl savo sarkastiško tono, kuriuo apibūdino tam tikrus politikus ir politinius įvykius.

Nacionaliniai teismai nenagrinėjo įžeidžiančių komentarų bendrame bylos kontekste, kad įvertintų pareiškėjų ketinimus. Žodžius „visiškai nežinoma“ sekė keletas teigiamų pastabų dėl P. M. paskyrimo. Nacionaliniai teismai, išėmę minėtus žodžius iš konteksto, pažymėjo, jog antrajam pareiškėjui išreikšti savo nuomonę būtų pakakę pasakyti, kad „ji nebuvo žinoma plačiam žmonių ratui“. Vis dėlto, į nacionalinių teismų vaidmenį tokiam procese nepatenka nurodinėjimas autoriui, kokį stilių naudoti, kai jis įgyvendina savo laisvę kritikuoti, kad ir kokia šiurkšti ta kritika būtų. Teismai turėjo išnagrinėti, ar bylos kontekstas, viešasis interesas ir autoriaus ketinimai pateisina tam tikro laipsnio provokacijos ar perdėjimo naudojimą.

Teismas pažymėjo, kad P. M. buvo paskirta Vyriausybės asignavimų teatrums patariamiosios tarybos nare, taigi ji turėjo iš esmės politinį vaidmenį, ėjo viešąsias pareigas, todėl negalėjo būti laikoma viso labo privačiu asmeniu. Teismas pažymėjo, kad byloje dalyvaujantys asmenys veikė viešajame kontekste, o nagrinėjamas straipsnis prisidėjo prie bendro intereso diskusijos. Be to, straipsnis buvo nukreiptas į P. M. tik kaip į patariamiosios tarybos narę. Tokiose pareigose ji turėjo tikėtis, kad jos paskyrimą atidžiai ištirs spauda ir galbūt netgi šiurkščiai sukritikuos. Taigi antrojo pareiškėjo vartoti žodžiai nebuvo nepagrįstai įžeidžiantys.

Galiausiai, Teismas atkreipė dėmesį, kad atsakovai, tarp kurių ir abu pareiškėjai, nacionalinių teismų buvo įpareigoti sumokėti 30 000 EUR P. M. Nacionaliniai teismai bendrais bruožais atsižvelgė į ieškovei padarytos žalos pobūdį bei sunkumą, jos statusą, atsakovų finansinę padėtį ir konstitucinį proporcingumo principą, tačiau neanalizavo, pavyzdžiui, konkrečios kiekvieno iš pareiškėjų finansinės padėties. Atsižvelgęs į nurodytas aplinkybes, Europos Žmogaus Teisių Teismas konstatavo, kad nacionalinės valdžios institucijos nepateikė tinkamų ir pakankamų argumentų, pateisinančių P. M. žalos atlyginimą, o nacionalinių teismų skirta sankcija nėra proporcinga siekiamam teisėtam tikslui. Nacionalinių teismų sprendimas, Europos Žmogaus Teisių Teismo vertinimu, neatitiko „primygtinio visuomenės poreikio“ kriterijaus ir todėl nebuvo būtinas demokratinėje visuomenėje.

Išvados: nustatytas Konvencijos 10 straipsnio pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: valstybė įpareigota atlyginti 2 000 EUR neturtinės žalos kiekvienam pareiškėjui.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. balandžio 6 d. sprendimas byloje

Orlovskaya Iskra prieš Rusiją

(pareiškimo Nr. 42911/08, svarbos lygis – 2)

Dėl laikraščio laisvės skleisti informaciją per rinkimų kampaniją ribojimo

Faktinės aplinkybės

Pareiškėja nevyriausybinė organizacija leido regioninį laikraštį, kurio politinė priklausomybė buvo nurodyta pirmajame puslapyje. Per 2007 m. rinkimų į Žemesniuosius Parlamento rūmus kampaniją laikraštis publikavo keletą straipsnių, kritikuojančių kandidatą tuose rinkimuose. Regioninis rinkimų komitetas išnagrinėjo tuos straipsnius ir padarė išvadą, kad juose neteisėtai buvo vykdoma rinkiminė kampanija, už kurią nebuvo sumokėta iš kurios nors partijos oficialaus kampanijos fondo, kaip to reikalavo nacionalinė teisė. Pareiškėjas buvo pripažintas padaręs administracinį pažeidimą ir jam buvo skirta bauda. 2007 m. apylinkės teismas atmetė jo apeliacinį skundą. Pareiškėjas vėliau pateikė apeliacinius skundus, įskaitant konstitucinį skundą, tačiau visi jie buvo atmesti.

Europos Žmogaus Teisių Teisme pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 10 straipsniu, skundėsi dėl to, kad jo publikuota medžiaga buvo priskirta rinkiminei agitacijai, ir dėl to, kad jam buvo skirta bauda už tai, jog nenurodė, kas užsakė publikaciją.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas nurodė, kad sprendžiant dėl pareiškėjo teisės į saviraiškos laisvę buvo tinkama atsižvelgti į teises, garantuojamas Konvencijos Pirmojo Protokolo 3 straipsnio, kurios yra esminės nustatant ir išlaikant veiksmingos ir prasmingos demokratinės, teisinės valstybės pagrindus. Laisvi rinkimai ir saviraiškos laisvė, ypač politinės diskusijos laisvė yra bet kurios demokratinės visuomenės pagrindas. Šios dvi teisės yra tarpusavyje susijusios ir veikia pastiprindamos viena kitą. Yra itin svarbu, kad laikotarpiu prieš rinkimus įvairios nuomonės ir informacija galėtų būti laisvai platinamos.

Valstybė nepagrindė, kad ginčo publikacijos buvo politinė reklama, o ne įprasta žurnalistinė veikla. Organizacija laikraščio pirmajame puslapyje aiškiai nurodė savo formalią politinę priklausomybę. Nebuvo jokios priežasties spręsti, kad kurie nors kandidatai ar politinės partijos slypėjo už ginčo straipsnių. Taigi ginčo straipsnių publikavimas buvo visavertis saviraiškos laisvės įgyvendinimas, pasirenkant publikuoti straipsnius, taip skleidžiant informaciją skaitytojams ir potencialiems rinkėjams.

Buvo sudėtinga, jei ne neįmanoma, nustatyti, ar šis turinys konkretaus kandidato atžvilgiu turėtų būti suprantamas tik kaip neigiamas komentaras, ar jis taip pat turėjo politinės agitacijos tikslų. Nacionalinis teisinis reglamentavimas riboja spausdintinės žiniasklaidos veiklą remiantis kriterijumi, kuris buvo neaiškus ir suteikė labai plačią diskreciją ją aiškinančioms ir taikančioms valstybės institucijoms. Nebuvo įtikinamai parodyta, kad spausdintinei žiniasklaidai turėtų būti taikomi griežti nešališkumo, neutralumo ir vienodo elgesio visų atžvilgiu kriterijai rinkimų laikotarpiu. Žiniasklaidos kaip viešojo sarginio šuns vaidmuo buvo ne mažiau svarbus rinkimų laikotarpiu. Šis vaidmuo apėmė žiniasklaidos laisvės nepriklausomą įgyvendinimą, remiantis laisvu redakciniu pasirinkimu, siekiant skleisti informaciją ir idėjas viešojo intereso temomis. Konkrečiau kalbant, kandidatų ir jų programų aptarimas prisidėjo prie visuomenės teisės gauti informaciją ir stiprino rinkėjų gebėjimą informuotai pasirinkti tarp kandidatų.

Komentarams taikant politinės agitacijos reglamentavimą ir apkaltinant pareiškėją remiantis šiuo reglamentavimu, buvo apribotas pareiškėjo (organizacijos) redakcinis pasirinkimas publikuoti kritišką tekstą, bei skleisti informaciją ir idėjas viešojo intereso klausimais. Nebuvo nurodytos jokios pakankamai įtikinančios priežastys, kurios pateisintų pareiškėjo kaltinimą ir nuteisimą.

Išvada: pažeidimas (šeši balsai prieš vieną).

41 straipsnis: priteistas 5 500 EUR turtinės ir neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Taip pat žr. *Tumilovich prieš Rusiją*, pareiškimo Nr. 47033/99, *Mathieu-Mohin ir Clerfayt prieš Belgiją*, pareiškimo Nr. 9267/81, *Animal Defenders International prieš Jungtinę Karalystę* [DK], pareiškimo Nr. 48876/08.

SUSIRINKIMŲ IR ASOCIACIJOS LAISVĖ (11 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. vasario 7 d. sprendimas byloje

Lashmankin ir kt. prieš Rusiją
(pareiškimo Nr. 57818/09, 51169/10, 4618/11, svarbos lygis – 2)

Dėl savavališko ir diskriminacinio pobūdžio valstybės institucijų teisės siūlyti viešų renginių vietą, laiką ar pobūdį

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai pasiūlė surengti įvairius tarpusavyje nesusijusius susirinkimus, *inter alia* gerai žinomo žmogaus teisių gynėjo ir žurnalistės, kurie buvo nušauti Maskvoje 2009 m., atminimui, protestams prieš įstatymo projektą, draudžiantį JAV piliečiams įsivaikinti rusų tautybės vaikus, bei paramos homoseksualių asmenų teisėms išreiškimui. Valdžios institucijos nustatė įvairius susirinkimų vietas, laiko ir vykdymo tvarkos apribojimus. Pasak pareiškėjų, šie apribojimai kliudė susirinkimų tikslams, kadangi dėl jų susirinkimai tapo nepastebimi tikslinei auditorijai. Pareiškėjai negalėjo pasinaudoti teisminėmis gynybos priemonėmis prieš siūlomų renginių datas. Tais atvejais, kai pareiškėjai bandė susirinkti savo norimoje vietoje ir norimu laiku, susirinkimas būdavo nutrauktas ir dalyviai būdavo suimti ir (arba) nubausti administracinėmis nuobaudomis.

Pareiškėjai, remdamiesi Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 11 ir 13 straipsniais, skundėsi dėl jų teisės į susirinkimų laisvę pažeidimo ir dėl to, kad nebuvo veiksmingų teisinės gynybos priemonių.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Dėl Konvencijos 13 straipsnio, taikomo kartu su 11 straipsniu

Rusijos įstatymai nustatė terminus, per kuriuos organizatoriai privalo pranešti apie viešą renginį. Tačiau valdžios institucijoms nebuvo nustatytas teisiškai privalomas terminas priimti galutinius sprendimus prieš numatytą viešo renginio datą. *Post-hoc* pobūdžio teisinės gynybos priemonės, kuriomis galėjo naudotis viešųjų renginių organizatoriai, nebuvo tinkamos teisinės gynybos priemonės dėl galimų Konvencijos pažeidimų. Be to, teisminės peržiūros apimtis apsiribojo tik teisėtumo dėl pasiūlymo pakeisti renginio vietą, laiką ar būdą svarstymu, tačiau nacionaliniai teismai neprivalėjo išnagrinėti ir praktikoje nenagrinėjo proporcingumo klausimų. Todėl pareiškėjai neturėjo veiksmingos teisinės gynybos priemonės, kuri būtų leidusi jiems gauti vykdytiną teisminį sprendimą dėl valdžios institucijų atsisakymo patvirtinti viešo renginio vietą, laiką ar būdą iki jo numatytos datos.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

Dėl Konvencijos 11 straipsnio

a) *Apribojimas*. Teismas akcentavo, kad tais atvejais, kai susirinkimų laikas, vieta ir pobūdis yra labai svarbūs dalyviams, įsakymas pakeisti juos gali riboti dalyvių teisę į susirinkimų laisvę. Kompetentingos institucijos atsisakė patvirtinti pareiškėjų suplanuotų renginių vietą, laiką ar būdą ir pasiūlė alternatyvas. Pareiškėjai, manydami, kad valdžios institucijų pasiūlymai neatitinka jų susirinkimų tikslų, visiškai atšaukė renginius arba nusprendė laikytis pradinio renginio varianto plano nepaisydami to, kad renginį galėjo nutraukti, o juos areštuoti ar patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Todėl, Teismo vertinimu, buvo apribota pareiškėjų teisė į susirinkimų laisvę.

b) *Apribojimo pateisinimas*. Nacionaliniai įstatymai suteikė teisę valdžios institucijoms pateikti pagrįstus pasiūlymus renginio organizatoriams dėl viešo renginio vietos, laiko ar pobūdžio pakeitimo. Vis dėlto teisės aktuose nebuvo jokio reikalavimo vertinti tokios priemonės proporcingumą ir, suteikus valdžios institucijoms tokią plačią ir neapibrėžtą veiksmų laisvę, egzistavo aiški savivalės rizika.

Teismas pabrėžė, kad ši byla parodė, jog minėti valdžios įgaliojimai dažnai buvo naudojami savavališkai ir diskriminuojant. Buvo daugybė atvejų, kai opozicijos grupėms, žmogaus teisių gynėjams ar homoseksualių teisių gynėjams nebuvo leidžiama susirinkti į centrinę miesto vietą, ir jiems buvo nurodyta

eiti į miesto pakraštį, tai grindžiant tuo, kad jie gali trukdyti eismui, piliečių kasdieniam gyvenimui arba kelti pavojų saugumui. Šiems asmenims atsakius laikytis nustatytų reikalavimų, jie buvo išskirstyti ir areštuoti. Vis dėlto, Vyriausybės organizuojamiems viešo pobūdžio renginiams buvo leidžiama vykti toje pačioje vietoje, nepaisant eismo, kasdienio gyvenimo sutrukdyimo ar pavojaus saugumui. Geriausias pavyzdys – LGBT teisių aktyvistai pasiūlė dešimt skirtingų miesto centro vietų, bet visos jos buvo atmestos dėl įvairių priežasčių, tačiau vienoje iš šių vietų buvo leista surengti prieš homoseksualus nukreiptą renginį tą pačią dieną.

Bylos faktinės aplinkybės parodė, kad trūksta tinkamų ir veiksmingų teisinių apsaugos priemonių nuo savavališkų ir diskriminuojančių vykdomosios valdžios veiksmų. Todėl vidaus teisės normas, reglamentuojančias teisę siūlyti pakeisti viešo renginio vietą, laiką ar būdą, Teismas pripažino neatitinkančiomis įstatymo kokybės reikalavimų, kuriuos nustato Konvencija.

c) *Draudimas rengti viešus renginius tam tikrose vietose.* Teismas nurodė, kad bendras demonstracijų draudimas gali būti pateisinamas tik tuomet, kai egzistuoja realus pavojus, kad jie gali sukelti neramumus, kuriems neįmanoma užkirsti kelio kitomis, mažiau griežtomis priemonėmis. Rusijoje draudimas rengti viešus renginius netoli teismo pastatų buvo absoliutus. Šis draudimas neapsiribojo vien tik draudimu rengti viešus renginius, kurių tikslas yra trukdyti teisingumo vykdymą. Kai kuriems pareiškėjams nebuvo leista rengti homoseksualų eitynių miesto centre, nes jų pasirinkta vieta buvo netoli Konstitucinio Teismo pastato. Buvo svarbu tai, kad ginčijamas įvykis niekaip nebuvo susijęs su Konstitucinio Teismo nagrinėjamomis bylomis, renginių tikslas buvo pažymėti LGBT judėjimo jubiliejų ir pasmerkti homofobiją bei homoseksualų diskriminaciją. Atsisakymas patvirtinti pareiškėjų renginį remiantis vien tik nuoroda į bendrą draudimą, be jokio konkretaus bylos aplinkybių nagrinėjimo, negali būti laikomas pagrįstu apribojimu pagal Konvencijos 11 straipsnį.

d) *Pranešimų apie susirinkimus terminai.* Teismas pažymėjo, kad viešų susirinkimų, skirtų tam tikrai nuomonei ar pažiūroms išreikšti, laikas gali būti labai svarbus jų politinei ar socialinei reikšmei. Jei viešas susirinkimas buvo surengtas po to, kai tam tikra socialinė problema prarado savo aktualumą ar svarbą konkrečioje socialinėje ar politinėje diskusijoje, susirinkimo įtaka gali būti rimtai sumenkinta. Laikotarpis, per kurį buvo galima pateikti pranešimą apie renginį, buvo 6 dienos: ne anksčiau kaip 15 dienų ir ne vėliau kaip 10 dienų iki viešo renginio, išskyrus piketus, apie kuriuos galima buvo pranešti likus 3 dienoms iki numatytos datos. Nelankstus šios nuostatos taikymas neleido surengti viešų renginių, išskyrus piketus, keleto dienų laikotarpyje sausį, po Kalėdų ir Naujųjų metų švenčių kiekvienais metais. Pareiškėjai negalėjo surengti eitynių ir susirinkimo, kad paminėtų žinomų žmogaus teisių gynėjo ir žurnalistės nužudymo metines sausio 19 d. Nors pareiškėjai tą dieną galėjo surengti piketą, jie turėjo pasitenkinti statišku renginiu vietoj eitynių, ir negalėjo savęs išreikšti viešai kalbėdami. Valstybės institucijos nepateikė susijusių ir pakankamų priežasčių dėl šių susirinkimų laisvės suvaržymų.

Be to, vidaus teisės aktuose nebuvo leidžiama atsižvelgti į specialias aplinkybes, kai buvo pateisinamas reagavimas iš karto į naujausius įvykius spontaniško susirinkimo forma. Tokiais atvejais laikantis 10 dienų pranešimo pateikimo termino, šis reagavimas gali tapti nebeaktualus. Vienas iš pareiškėjų norėjo protestuoti prieš įstatymo projektą, draudžiantį JAV piliečiams įsivaikinti rusų vaikus. Kadangi įstatymo projekto parlamentinio nagrinėjimo data buvo paskelbta likus dviem dienoms, protestuotojai negalėjo laikytis nustatyto trumpesnio 3 dienų pranešimo termino piketams, jau nekalbant apie 10 dienų terminą, taikomą kitiems viešiesiems renginiams. Nuteisdami pareiškėją už dalyvavimą viešame renginyje, apie kurį buvo pranešta iš anksto, nacionaliniai teismai apsiribojo nustatymu, kad pareiškėjas dalyvavo pikete, apie kurį nebuvo pranešta per įstatyme nustatytą terminą. Teismai nenagrinėjo, ar egzistuoja ypatingos aplinkybės, pateisinančios išimtį dėl griežto pranešimo terminų taikymo.

Apibendrinamas Teismas pažymėjo, kad valdžios institucijos nenurdė susijusių ir pakankamų priežasčių savo pasiūlymams pakeisti pareiškėjų organizuojamų viešų renginių vietą, laiką ar pobūdį. Pasiūlymai buvo pagrįsti teisinėmis nuostatoms, kurios neužtikrino adekvačios ir veiksmingos teisinės apsaugos nuo savavališko ir diskriminuojančio valdžios institucijų plačios diskrecijos įgyvendinimo, todėl jos neatitiko Konvencijos kokybiškos teisės reikalavimų. Automatiškas ir nelankstus pranešimų apie viešuosius renginius pateikimo terminų taikymas, neatsižvelgiant į šventines dienas ar spontanišką renginio pobūdį, buvo nepateisinamas. Be to, valdžios institucijos nesilaikė savo pareigos užtikrinti, kad sprendimas, priimtas atsakant į pranešimą, pasiektų pareiškėjus per protingą terminą prieš numatomą renginį taip, kad būtų

užtikrinta praktiška bei veiksminga, o ne teorinė ar iliuzinė teisė į susirinkimų laisvę. Išskirstydamos pareiškėjų viešus renginius ir suimdamos dalyvius, valdžios institucijos neparodė reikiamo laipsnio tolerancijos taikiems, nors ir neteisėtiems, susirinkimams, taip pažeisdamos Konvencijos 11 straipsnio 2 dalį.

Išvados: nustatyti Konvencijos 11 ir 13 straipsnių pažeidimai.

41 straipsnis: kiekvienam pareiškėjui priteistas nuo 5 000 iki 10 000 EUR neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Taip pat žr. *Kudrevičius ir kiti prieš Lietuvą* [DK], pareiškimo Nr. 37553/05, *Alekseyev prieš Rusiją*, pareiškimo Nr. 4916/07.

DISKRIMINACIJOS UŽDRAUDIMAS (14 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. sausio 12 d. sprendimas byloje

Saumier prieš Prancūziją

(pareiškimo Nr. 74734/14, svarbos lygis – 2)

Dėl atlyginamos žalos dydžio skirtumo, priklausomai nuo to, sužalojimas ar liga buvo sukelta darbdavio neatsargumo ar trečiojo asmens

Faktinės aplinkybės

Pareiškėja susirgo profesine liga, dėl kurios ji tapo sunkiai neįgali ir, be kita ko, jai reikėjo nuolatinės pagalbos. Teismai nustatė jos darbdavio nepateisinamą neatsargumą, tačiau įstatyme buvo nustatytos lubos tam tikroms žalos rūšims, kurias pritaikęs Apeliacinis teismas labai sumažino bendrą atlyginamos žalos sumą (pavyzdžiui, atskirai nebuvo skaičiuojamos išlaidos dėl reikalingos nuolatinės trečiojo asmens priežiūros). Pirmosios instancijos teismas, kuris nustatė daugiau savarankiškų žalos rūšių, kurioms netaikoma ta riba, buvo priteisęs aštuonis kartus daugiau žalos atlyginimo.

Pagal Prancūzijos teisę atsakomybė už nelaimingus atsitikimus, susijusius su darbu, ir profesines ligas yra reglamentuojama specialių taisyklių. Nepaisant darbdavio atsakomybės, žala automatiškai padengiama iš sveikatos draudimo fondo (kuris finansuojamas specialiais darbdavių įnašais). Žalos rūšys, kurios atlyginamos pagal šias taisykles, yra išsamiai išvardintos, o žalos dydis (anuiteto arba vienkartinės išmokos formos) yra fiksuoto dydžio. Darbdavio nepateisinamo neatsargumo atveju nukentėjusiajam gali būti priteisiamas tam tikra apimtimi didesnis žalos atlyginimas (fondas tada gali reikalauti iš darbdavio atlyginti šį sumos padidėjimą). Visiškas žalos atlyginimas gali būti gautas iš darbdavio tik už tas žalos rūšis, kurioms nėra taikomos minėtos taisyklės.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Nustačius darbdavio nepateisinamą neatsargumą, pareiškėjos nuomone, buvo nepateisinama tai, kad ji, pagal išimtį iš bendrųjų civilinės atsakomybės taisyklių, negalėjo gauti visiško žalos atlyginimo. Vis dėlto, Europos Žmogaus Teisių Teismas dėl toliau išvardintų priežasčių nusprendė, kad šiuo atveju nebuvo diskriminacijos.

Darbuotojai, kurie patyrė nelaimingą atsitikimą darbe ar susirgo profesine liga dėl darbdavio neatsargumo, nėra analogiškoje ar palyginamoje situacijoje su asmenimis, kurie patyrė fizinį sužalojimą ar žalą sveikatai dėl trečiosios šalies neatsargumo. Tiesa, šios dvi situacijos yra panašios tam tikrais atžvilgiais. Abiem atvejais asmenys patyrė fizinį sužalojimą ar žalą sveikatai dėl kito asmens neatsargumo ir siekė gauti kompensaciją. Vis dėlto, darbuotojų situacija buvo ypatinga įvairiais aspektais.

Apskritai darbdavio – darbuotojo santykiai buvo sutartiniai santykiai, kuriuose darbuotojas buvo teisiškai pavaldus darbdaviui ir kurie apėmė tam tikras abiejų šalių teises ir pareigas, aiškiai išskiriančias juos iš bendrųjų taisyklių, taikomų santykiams tarp asmenų.

Specialios civilinės atsakomybės taisyklės, taikomos šioje srityje, atspindėjo tą specialų santykį. Nuo bendrųjų teisės taisyklių jos skyrėsi tuo, kad didele dalimi jos nesirėmė neatsargumo, priežastinio ryšio tarp neatsargumo ir žalos įrodymu bei teismo sprendimu, tačiau rėmėsi solidarumu ir automatiškumu. Jos taip pat išsiskyrė tuo, kad buvo taikomos trimis etapais: pirma, automatišku žalos atlyginimu už laikiną nedarbingumą, antra, automatinė kompensacija už nuolatinį nedarbingumą ir, trečia, galimybe gauti papildomą kompensaciją darbdavio nepateisinamo neatsargumo atveju.

Kaip buvo pažymėjusi Konstitucinė Taryba (sprendimas Nr. 2010-8 QPC, preliminarus klausimas dėl konstitucingumo), darbuotojai, kurie buvo sužeisti su darbu susijusio nelaimingo atsitikimo metu ar susirgo profesine liga, turėjo teisę gauti kompensaciją, kai nelaimingas atsitikimas įvyko jų darbo metu ar kaip jų darbo pasekmė, kelionės į ar iš darbo vietos metu ar, profesinės ligos atveju – net kai jie patys atliko nepateisinamai neatsargius veiksmus. Be to, nepriklausomai nuo darbdavio situacijos, kompensacija buvo išmokama sveikatos draudimo fondo, o tai reiškė, kad darbuotojai neturėjo paduoti savo darbdavio į teismą ir įrodyti jo neatsargumą. Šios specialios taisyklės užtikrino, kad žalos atlyginimas būtų automatiškas, greitas ir saugus.

Be to, kalbant apie žalą, darbuotojo patirtą dėl nepateisinamo darbdavio aplaidumo, svarbu pažymėti, kad buvo išmokama kompensacija, papildanti automatiškai gaunamą darbuotojo žalos atlyginimą, dėl ko jo situacija taip pat skyrėsi nuo situacijos pagal bendrąją teisę.

Taigi darbuotojo, kuris patyrė nelaimingą atsitikimą darbe ar susirgo profesine liga, situacija nebuvo tapati asmens, kuris patyrė žalą kitame kontekste, situacijai.

Dar vienas skirtumas buvo susijęs su asmeniu, atsakingu už žalą. Atsakomybė už žalą dėl su darbu susijusio nelaimingo atsitikimo ar profesinės ligos pirmiausia kilo ne darbdaviui, bet kolektyviniam darbdavių fondui (sveikatos draudimo fondo „su darbu susijusių nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų“ skyriui, kuris buvo finansuojamas iš darbdavių įmokų).

Apibendrinant, skirtingos teisinės taisyklės buvo taikomos asmenims skirtingose situacijose.

Išvada: pažeidimas nenustatytas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

NUOSAVYBĖS APSAUGA (Pirmojo Protokolo 1 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2017 m. spalio 31 d. sprendimas byloje

Krajnc prieš Slovėniją

(pareiškimo Nr. 38775/14, svarbos lygis – 2)

Dėl neįgalumo išmokos sumažinimo po to, kai buvo nustatytas dar didesnis nedarbingumo laipsnis

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas, kuriam buvo nustatytas su darbu susijęs neįgalumas, dėl to gavo išmoką. Po keleto metų jis patyrė peties traumą, ir iš naujo vertinant jo neįgalumą buvo nustatyta, kad jo darbingumas buvo dar labiau sumažėjęs. Tuo metu reguliavimas jau buvo pakeistas ir dėl tų įstatymo pakeitimų jo neįgalumo išmoka po neįgalumo vertinimo iš naujo buvo sumažinta iki mažiau nei pusės to dydžio, kurį jis gavo prieš tai. Pareiškėjo skundai dėl šio sprendimo buvo nesėkmingi.

Europos Žmogaus Teisių Teisme pareiškėjas skundėsi, kad jo išmokos dėl neįgalumo sumažinimas pažeidė jo teises pagal Pirmojo Protokolo 1 straipsnį.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Jei Susitariančioji Šalis yra priėmusi teisės aktus, nustatančius socialinės išmokos mokėjimą kaip teisę, tie teisės aktai laikytini sukuriančiais nuosavybės interesą, patenkantį į Pirmojo Protokolo 1 straipsnio taikymo sritį, asmenims, atitinkantiems nustatytus reikalavimus. Kai išmokos dydis yra sumažinamas ar mokėjimas nutraukiamas, tai gali sudaryti nuosavybės teisės ribojimą, kuriam reikalingas pateisinimas. Bet koks ribojimas turi būti pagrįstai proporcingas tikslui, kurio siekiama. Reikiama teisinga pusiausvyra nėra pasiekama, kai asmeniui tenka asmeninė ir perteklinė našta.

Naujasis teisinis reglamentavimas nustatė, kad asmenys, įgiję teises pagal ankstesnę sistemą, jas išlaikys ir įsigaliojus naujam reglamentavimui. Tai sustiprino pareiškėjo teisėtą lūkestį gauti išmoką ir po teisės aktų pakeitimų. Tik nustačius, kad jo neįgalumas pablogėjo, t. y. tai, ką pareiškėjas vargu ar galėjo nuspėti ar tam pasiruošti, jo situacija pasikeitė dėl naujojo reglamentavimo. Skirtingas požiūris į šias dvi nedirbančių neįgalių darbuotojų grupes (tuos, kurių neįgalumas nekito ir tuos, kurių neįgalumas pablogėjo), dėl kurio iš pareiškėjo staiga buvo atimta jo neįgalumo pašalpa, kai tuo pat metu jo galimybės dirbti tapo dar labiau apribotos, yra itin sviri aplinkybės vertinant proporcingumą. Svarbu yra ir tai, kad pareiškėjas yra bedarbis ir dėl savo neįgalumo akivaizdžiai turi sunkumų ieškodamas darbo. Šis pažeidžiamumas ir buvo būtent tai, kam ši neįgalumo išmoka buvo skirta kompensuoti. Pareiškėjo neįgalumo išmokos sumažinimas, kuris rimtai paveikė jo pajamas, nebuvo sušvelnintas jokia pereinamąja priemone, kuri leistų jam prisitaikyti prie naujos situacijos.

Teisės aktų pakeitimai, susiję su pensijos ir neįgalumo draudimu, turėjo teisėtą tikslą ir dėl jų padidėjo nedirbančių neįgalių darbuotojų skaičius. Vis dėlto, nepaisant valstybės plačios vertinimo laisvės šioje srityje, pareiškėjui teko pernelyg didelė asmeninė našta, pažeidžianti teisingą pusiausvyrą, kuri turėjo būti nustatyta tarp nuosavybės apsaugos ir bendrojo intereso reikalavimų.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: priteistas 10 000 eurų turtinės ir neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Taip pat žr. *Bélané Nagy prieš Vengriją* [DK], pareiškimo Nr. 53080/13.

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. vasario 6 d. sprendimas byloje

Kristiana LTD prieš Lietuvą

(pareiškimo Nr. 36184/13, svarbos lygis – 3)

Dėl nuosavybės teisių apribojimo valstybės institucijoms atsisakant išduoti dokumentus, suteikiančius teisę pareiškėjui rekonstruoti ginčo pastatus ar atlikti jų kapitalinį remontą, bei institucijoms nepriimant sprendimo dėl pastatų nugriovimo termino ir kompensacijos už tai

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas UAB „Kristiana“ siekė pakeisti Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemoje (generaliniame plane) nustatytos rekreacinės zonos ir rekreacinio miško paskirtį. Klaipėdos apygardos administracinis teismas nurodė, kad atsakovas Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentas pagrįstai atsisakė pritarti UAB „Klaipėdos projektas“ parengtam teritorijos detaliam planui, kuriuo formuojamas sklypas prie esamų statinių, numatant sklype rekonstruoti esamus statinius bei galimybę statyti naujus, poilsiui skirtus statinius, planuojant sklypo naudojimo būdą vietoje rekreacinio miško kitos paskirties žemę – rekreacinę teritoriją, skirtą poilsiui namams statyti, įrengti ir eksploatuoti. Teismo vertinimu, nebuvo pagrindo teigti apie valstybės ar visuomenės intereso buvimą keičiant teritorijos paskirtį. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutarė pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą.

Pareiškėjas Europos Žmogaus Teisių Teismui skundėsi neteisėtu ir nepagrįstu nuosavybės teisių ribojimu, kuris kilo dėl institucijų atsisakymo išduoti dokumentus, reikalingus rekonstruoti arba atlikti kapitalinį remontą pareiškėjui priklausančiuose pastatuose. Pareiškėjas, remdamasis Konvencijos Pirmojo

Protokolo 1 straipsniu, teigė, jog institucijos nepriėmė aiškaus sprendimo dėl kompensacijos už minėtų pastatų nugriovimą, taip pat nenustatė aiškaus termino šioms veiksmams atlikti.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Dėl Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo

Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi ir 13 straipsniu, pareiškėjas teigė, kad nacionaliniai teismai nepagrįstai atsisakė priimti jo skundą dėl Tvarkymo plano teisėtumo, kaip nepatenkantį į administracinių teismų kompetenciją. Pareiškėjo teigimu, tvarkymo plano nuostatos buvo ne bendro, o individualaus pobūdžio, todėl galėjo būti nagrinėjamos administracinių teismų.

Teismas pažymėjo, jog Konvencijos 6 straipsnio 1 punktas įtvirtina asmenų teisę kreiptis į teismą, siekiant apginti savo pažeistas teises. Šia teise gali būti remiamasi įrodinėjant asmens teisių bei pareigų pažeidimą tuo pagrindu, kad nebuvo sudarytos sąlygos savo teisėtus interesus ginti teisme pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį (žr. EŽTT 2012 m. sausio 17 d. sprendimo *Stanev prieš Bulgariją* (pareiškimo Nr. 36760/06) 229 p.). Pabrėžta, jog ši teisė reiškia ne vien galimybę asmenims inicijuoti teismo procesą, bet ir teisę, kad ginčas teisme būtų išspręstas iš esmės. Teismo nuomone, būtų nesuvokiama, jeigu Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje būtų įtvirtintas baigtinis asmenų procesinių teisių sąrašas, tačiau nebūtų garantuojama šalių teisė, kad ginčas būtų nagrinėjamas iš esmės. Teismas taip pat pažymėjo, jog Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis negarantuoja teisės kreiptis į tokį teismą, kuris turi teisę pakeisti teisės aktą arba pripažinti jį negaliojančiu (žr. EŽTT 2004 m. kovo 16 d. sprendimą *S.B. ir kiti prieš Suomiją* (pareiškimo Nr. 30289/96), EŽTT 2006 m. gruodžio 12 d. sprendimą *Biziuk ir Biziuk prieš Lenkiją* (pareiškimo Nr. 12413/03), EŽTT 2008 m. gruodžio 2 d. sprendimą *Furdik prieš Slovakiją* (pareiškimo Nr. 42994/05). Pagal galiojančią teismų praktiką, teismų sprendimai privalo būti tinkamai motyvuoti (žr. EŽTT 2003 m. liepos 1 d. sprendimo *Suominen prieš Suomiją* (pareiškimo Nr. 37801/97) 34 p.). Nors nereikalaujama detalaus atsakymo į kiekvieną šalies pateiktą argumentą, šalys gali tikėtis, jog bus pateikti atsakymai į svarbiausius ir didžiausią įtaką teisminei procesiniam sprendimui turinčius argumentus (žr. EŽTT 2015 m. liepos 21 d. sprendimo *Deryan prieš Turkiją* (pareiškimo Nr. 41721/04) 33 p.).

Teismas pastebėjo, kad nacionalinėje teisėje ir teismų praktikoje aiškiai nustatyta teisė kreiptis į teismą, galimybė ginčyti teisės aktų teisėtumą bei teisė į *a posteriori* Konstitucinio Teismo vykdomą teisės aktų peržiūrą. Neįtvirtinus individualiojo konstitucinio skundo, pastaroji teisė gali būti įgyvendinama per nacionalinius teismus, kurie sprendžia, ar yra pagrindas perduoti bylą Konstituciniam Teismui. Tačiau, kaip ne kartą kartojo Konstitucinis Teismas, nacionalinių teismų atsisakymas perduoti bylą Konstituciniam Teismui turi būti aiškiai pagrįstas. Toliau Teismas pastebėjo, kad pareiškėjas turėjo galimybę pateikti skundą dėl 2012 m. Tvarkymo plano nacionaliniuose administraciniuose teismuose; tačiau dviejų instancijų teismai atsisakė priimti pareiškėjo skundą, nes byla nepriskirta administracinių teismų kompetencijai; vėlesnis pareiškėjo prašymas dėl proceso atnaujinimo buvo atmestas, nes byla nebuvo išnagrinėta iš esmės.

Nors pirmosios instancijos teismas pateikė tik glaustą argumentaciją atmesdamas pareiškėjo skundą, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas aptarė visus esminius jam pateiktus klausimus. Šis teismas nepasirinko tiesiog pritarti žemesnės instancijos teismo išvadoms, bet išsamiai paaiškino, kodėl administraciniai teismai nėra kompetentingi nagrinėti Vyriausybės nutarimo teisėtumą, nes jis buvo susijęs su valstybinės valdžios įgyvendinimu.

Teismas atsižvelgė, kad 2007 m. Konstitucinis Teismas nagrinėjo Tvarkymo plano teisėtumą ir nustatė, jog jis buvo sudarytas iš kelių dalių, tam tikros iš kurių buvo grafines schemas, tačiau tai nepakeitė jo, kaip norminio teisinio akto, pobūdžio. Iš nuoseklios Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos taip pat buvo matyti, kad Tvarkymo planai nėra pripažįstami individualaus pobūdžio. Teismas nematė jokios priežasties, kodėl Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas turėjo priimti kitokį sprendimą, ypač tokiu atveju, kai pareiškėjo keliami klausimai jau buvo išspręsti nacionalinių teismų praktikoje.

Teismas, atsižvelgęs į pareiškėjo skundo esmę, susijusią su Tvarkymo plano dalies pakeitimu, padarė išvadą, kad pareiškėjas negalėjo teigti, jog jo teisė kreiptis į teismą buvo pažeista arba apribota. Nors pirmosios instancijos teismo sprendimas atmesti pareiškėjo skundą nebuvo išsamiai motyvuotas, ši problema buvo ištaisyta aukštesnės instancijos teismo. Teismas pabrėžė, jog pareiškėjas galėjo pasinaudoti

ir pasinaudojo teise į teismą, jo skundas buvo išspręstas iš esmės, t. y. nacionaliniai teismai, remdamiesi nacionaline teise, detaliai išnagrinėjo skundą. Galiausiai Teismas nenustatė jokio Konvencijos 6 straipsnio 1 punkto pažeidimo.

Dėl Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio pažeidimo

Šioje byloje taip pat buvo nagrinėjamas klausimas, susijęs su asmens teise netrukdomai naudotis savo nuosavybe. Visų pirma teismas atkreipė dėmesį į tai, kad turi būti nustatyta, ar pareiškėjas, įsigydamas nekilnojamąjį turtą, turėjo arba galėjo žinoti apie jam taikomus arba ateityje taikytinus apribojimus, taip pat vertinama teisėtų lūkesčių sąsaja su galimu realiu nuosavybės naudojimui bei rizikos įsigyjant nekilnojamąjį turtą prisiėmimu, nuosavybės ribojimo apimtis ir galimybė ginčyti šio ribojimo pagrįstumą.

Vertindamas šios bylos aplinkybes, Teismas pastebėjo, kad pareiškėjas įsigijo minėtą nekilnojamąjį turtą 2000 metais. Pastatai buvo Kuršių nerijos nacionalinio parko, įkurto 1991 metais ir 2000 metais įrašyti į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą (iki tol ši teritorija buvo įrašyta į UNESCO paveldo sąrašo kandidatų sąrašą), teritorijoje. Tai reiškia, jog valstybės veiksmų laisvė priklausė nuo jos tarptautinių įsipareigojimų UNESCO, ir nekyla abejonių, kad priemonės, skirtos apsaugoti UNESCO sąrašo įrašytą teritoriją, gali būti ypač griežtos.

Taip pat Teismas pažymėjo, kad 1994 metais, pagal tuo metu parengtą generalinį planą, buvo priimtas sprendimas nugriauti pareiškėjui priklausančius pastatus (šešeri metai prieš pareiškėjui įsigyjant minėtą nekilnojamąjį turtą). Nors generalinio plano dalis buvo pakeista 2012 metais patvirtinus Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planą (toliau – Tvarkymo planas), tačiau su pareiškėjo pastatais susiję apribojimai nebuvo pakeisti nuo 1994 metų. Atsižvelgęs į tai, Teismas akcentavo, jog pareiškėjas žinojo arba turėjo pagrįstai žinoti, kad pagal tuo metu galiojusias nacionalinės teisės normas jis įsigijo nugriovimui skirtus pastatus ir, nors nugriovimo terminas nebuvo nustatytas, šie veiksmai anksčiau ar vėliau turėjo būti įgyvendinti. Pabrėžta ir tai, kad visa su generaliniu planu susijusi informacija buvo prieinama suinteresuotiems asmenims. Dėl to pareiškėjas negalėjo tikėtis gauti leidimą pakeisti pastatų paskirtį, net jeigu tokia galimybė galėjo vienu metu būti svarstoma, ir pirkimo metu pareiškėjas prisiėmė riziką, kad pastatai tam tikru laiku bus nugriauti. Priešingai nei teigė pareiškėjas, 2012 m. patvirtintas Tvarkymo planas nesudarė sąlygų pakeisti pastatų paskirtį. Dėl šių priežasčių pareiškėjas neįgijo teisės į kompensaciją už pastatų nugriovimą, nepaisant to, kada šis griovimas turėjo būti atliktas.

Galiausiai Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo teisė kreiptis į nacionalinį teismą ginčijant institucijų priimtus sprendimus nebuvo ribojama. Iš tikrųjų pareiškėjas pasinaudojo šia teise ir aktyviai įsitraukė į teisinius procesus. Teismo nuomone, pareiškėjui, ginčijusiam nuosavybės teisės apribojimą, buvo suteiktos tinkamos procesinės garantijos, leidusios jam veiksmingai pristatyti savo argumentus nacionaliniuose teismuose (žr. EŽTT 2011 m. vasario 17 d. sprendimą *Sourlas prieš Graikiją* (Nr. 46745/07)). Atsižvelgęs į visas bylos aplinkybes, Teismas nustatė, kad buvo išlaikyta teisinga pusiausvyra tarp pareiškėjo nuosavybės apsaugos ir bendrojo intereso reikalavimų. Pareiškėjas nepatyrė asmeninės ar pernelyg didelės naštos, todėl Teismas konstatavo, kad nebuvo Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio pažeidimo.

[Prieiga internete](#)

TEISINGAS ATLYGINIMAS (41 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo didžiosios kolegijos 2017 m. kovo 30 d. sprendimas byloje

Nagmetov prieš Rusiją

(pareiškimo Nr. 35589/08, svarbos lygis – 1)

Dėl neturtinės žalos priteisimo, kai nėra tinkamai pateiktas prašymas ją priteisti

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas skundėsi Europos Žmogaus Teisių Teismui dėl to, kad jo sūnus mirė dėl ašarinių dujų granatos, mestos per protestą prieš valstybės pareigūnų korupciją. 2015 m. lapkričio 5 d. sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismo kolegija vienbalsiai nusprendė, kad buvo pažeistas Konvencijos 2 straipsnis (tiek materialioji, tiek procedūrinė jo dalis). Kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad pareiškėjas nepateikė prašymo atlyginti žalą per nustatytą terminą, ir nurodė, kad paprastai nebūtų priteisiamas žalos atlyginimas. Vis dėlto, remdamasis 41 straipsnyje įtvirtintomis teisėmis ir ankstesnėmis bylomis, kuriose Teismas išimtiniais atvejais nusprendė, kad yra teisinga priteisti žalos atlyginimą net ir tada, kai nebuvo pateiktas toks prašymas, teisėjų kolegija nusprendė priteisti 50 000 EUR neturtinės žalos atlyginimą.

Vyriausybės prašymu 2016 m. kovo 14 d. byla buvo perduota didžiajai kolegijai.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Didžioji kolegija vienbalsiai nusprendė, kad buvo Konvencijos 2 straipsnio materialiosios ir procedūrinės dalies pažeidimas.

41 straipsnis

a) *ar buvo prašymas atlyginti žalą.* 41 straipsnyje nebuvo įtvirtinti jokie procedūriniai reikalavimai, kurių neįvykdymas apribotų Teismo sprendimą dėl teisingo atlyginimo. Vis dėlto, buvo nustatyti tam tikri reikalavimai Teismo Taisyklėse ir Praktikos gairėse dėl žalos atlyginimo, kurie skirti nustatyti Teismo veiklos organizavimo ir pagalbos vykdant jo teisminę funkciją procedūrinius pagrindus. Vyraujanti Teismo praktika buvo tokia, kad pareiškėjo pageidavimai dėl žalos atlyginimo, nurodyti pareiškimo formoje dėl galimų pažeidimų, negali pakeisti to, kad komunikavimo stadijoje pareiškėjas nepateikia prašymo atlyginti žalą. Pareiškėjo noras, kad galiausiai jam būtų sumokėta pinigine kompensacija, išreikštas pradinėje proceso stadijoje, kai dar nevyko ginčas, neprilygo žalos atlyginimo prašymui pagal Teismo taisykles, ir buvo neginčijama, kad komunikavimo procedūros metu Teisme nebuvo pateiktas joks žalos atlyginimo prašymas.

b) *ar Teismas turėjo kompetenciją priteisti žalos atlyginimą, nesant tinkamai paduoto prašymo, ir ar buvo tinkama tokį žalos atlyginimą priteisti.* Nors paprastai Teismas savo iniciatyva nesvarstytų žalos atlyginimo klausimo, nei Konvencija, nei jos protokolai nekludė Teismui įgyvendinti savo diskreciją pagal 41 straipsnį. Taigi Teismas turėjo teisę priteisti, pagrįstai ir nuosaikiai, neturtinės žalos atlyginimą, kylantį iš konkretaus atvejo išimtinių aplinkybių, kai prašymas nebuvo tinkamai pateiktas. Įgyvendinant šią diskreciją visada reikėtų tinkamai atsižvelgti į pagrindinį rungtyniško proceso reikalavimą, ir tokiais atvejais yra tinkama pakviesti šalis pateikti savo poziciją. Tokiomis išimtinėmis aplinkybėmis buvo būtina nustatyti, kad egzistuoja tam tikros būtinosios sąlygos, prieš pasveriant svarbias priežastis priteisti žalos atlyginimą.

(i) *Būtinios sąlygos.* Ypatinga svarba turi būti teikiama požymiams, neabejotinai rodantiems, kad pareiškėjas išreiškė norą gauti pinigine kompensaciją. Be to, yra būtina nustatyti, kad buvo priežastinis ryšys tarp pažeidimo ir neturtinės žalos, kylančios iš Konvencijos pažeidimo.

(ii) *Svarbios priežastys.* Padaręs išvadas dėl būtinųjų sąlygų Teismas toliau nagrinėja, ar yra svarbių priežasčių priteisti žalos atlyginimą. Yra svarbu atsižvelgti į Konvencijos pažeidimo konkretų sunkumą ir konkretų poveikį, ir, jei tai tinkama konkretaus atvejo aplinkybėmis, bendrą kontekstą, kuriame buvo padarytas pažeidimas. Be to, Teismui reikia įvertinti, ar yra pagrįstų perspektyvų gauti tinkamą žalos atlyginimą (pagal Konvencijos 41 straipsnį) nacionaliniu lygmeniu.

Tarp šalių nekilo ginčo dėl to, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą dėl Konvencijos 2 straipsnio pažeidimo, ir kad buvo priežastinis ryšys tarp pažeidimo ir žalos. Pareiškėjo interesas gauti kompensaciją buvo išreikštas. Kilo klausimas, ar buvo svarbių priežasčių, dėl kurių buvo būtina jam priteisti žalos atlyginimą. Teismas nusprendė, kad pažeidimo nustatymas nebūtų pakankamas žalos atlyginimas. Nebuvo jokių požymių, ir Vyriausybė neteigė priešingai, kad nacionalinėje teisėje buvo galimybės siekti ir gauti tinkamą kompensaciją per pagrįstą laiką dėl Teismo išvadų dėl pareiškėjo sūnaus mirties ir tyrimo trūkumų.

Taigi didžioji kolegija nusprendė, kad byloje susiklostė išimtinės aplinkybės, dėl kurių reikėjo priteisti neturtinės žalos atlyginimą, nesant tinkamai pateikto prašymo.

Išvada: pareiškėjui priteistas 50 000 EUR neturtinės žalos atlyginimas (14 balsų prieš 3).

[Prieiga internete](#)